

DNEVI VARSTVOSLOVJA 2020

ZBORNİK POVZETKOV

Maja Modic, Igor Areh, Benjamin Flander, Branko Lobnikar in Tinkara Pavšič Mrevlje (uredniki)

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

21. DNEVI VARSTVOSLOVJA
ZBORNİK POVZETKOV

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

21. Dnevi varstvoslovja, Ljubljana, 3. junij 2020

ZBORNİK POVZETKOV

Maja Modic, Igor Areh, Benjamin Flander, Branko Lobnikar in Tinkara Pavšoč Mrevlje (uredniki)

Maribor, junij 2020

Naslov 21. Dnevi varstvoslovja, Ljubljana, 3. junij 2020
Podnaslov Zbornik povzetkov

Title 21st Days of Criminal Justice and Security, Ljubljana, 3rd of June 2020
Subtitle Book of abstracts

Uredniki Maja Modic Igor Areh
Editors (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede) (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)

Benjamin Flander Branko Lobnikar
(Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede) (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)

Tinkara Pavšič Mrevlje
(Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)

Tehnična urednica Barbara Erjavec
Technical editor (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)

Oblikovanje Aleksander Podlogar
Designer (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)

Konferenca 21. Dnevi varstvoslovja
Conference name

Datum konference 3. junij 2020 **Kraj konference** Ljubljana, Slovenija
Conference date *Conference location*

Programsko-organizacijski odbor Maja Modic, Igor Areh, Benjamin Flander, Branko Lobnikar, Tinkara Pavšič Mrevlje,
Program-organizing committee Anja Lesar, Anita Bašelj, Barbara Erjavec, Teja Per in Aleksander Podlogar.

Založnik / Published by

Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba
Slomškov trg 15, 2000 Maribor, Slovenija
<https://press.um.si>, zalozba@um.si

Izdajatelj / Co-published by

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede
Kotnikova ulica 8, 1000 Ljubljana, Slovenija
<https://www.fvv.um.si>, fvv@fvv.uni-mb.si

Izdaja Prva izdaja
Edition

Dostopno na <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/477>
Available at <https://www.fvv.um.si/dv2020/DV2020-povzetki.pdf>

Vrsta publikacije E-knjiga
Publication type

Izdano Maribor, junij 2020
Published

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor
351.74(082)(0.034.2)

DNEVI varstvoslovja (21 ; 2020 ; Ljubljana)
[Enaindvajseti dnevi varstvoslovja, Ljubljana, 3. junij 2020]
21. Dnevi varstvoslovja, Ljubljana, 3. junij 2020 [Elektronski vir] : zbornik povzetkov / (uredniki) Maja Modic ... [et al.] - E-zbornik. - Maribor : Univerzitetna založba Univerze, 2020

Način dostopa (URL):
<http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/477>
ISBN 978-961-286-360-9 (pdf)
doi: 10.18690/978-961-286-360-9
1. Ov. stv. nasl. 2. Modic, Maja
COBISS.SI-ID 16985859

© Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba

Besedilo/Text © Avtorji prispevkov 2020

Ta publikacija je izdana pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav 4.0 Mednarodna. Bralcem te publikacije je dovoljeno reproduciranje brez predelave avtorskega dela, distribuiranje, dajanje v najem in priobčitev javnosti samega izvirnega avtorskega dela, in sicer pod pogojem, da navedejo avtorja in da ne gre za komercialno uporabo.

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Povzetki niso lektorirani. Stališča, izražena v povzetkih, so stališča avtorjev in jih ni mogoče pripisati Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru ter institucijam, kjer so zaposleni.

ISBN 978-961-286-360-9 (pdf)

DOI <https://doi.org/10.18690/978-961-286-360-9>

Cena Brezplačni izvod
Price

Odgovorna oseba založnika prof. dr. Zdravko Kačič, rektor Univerze v Mariboru
For publisher

POVZETEK

Prispevki 21. konference Dnevi varstvoslovja prinašajo strokovni in znanstveni premislek o načinih in virih za zagotavljanje varnosti sodobne družbe. V zborniku so zbrani napovedniki štirih okroglih miz in povzetki šestintridesetih prispevkov, v katerih se avtorji lotevajo tematik kibernetске varnosti, pluralizacije policijske dejavnosti, policijskega dela v skupnosti, preprečevanja in prepoznavanja radikalizacije, varnosti v lokalnih skupnostih, različnih oblik nasilja, preiskovanja kaznivih dejanj, kriminologije, temeljnih pravic v policijskih postopkih, nadzora nad delom policije, kriminalistične in varstvoslovne terminologije, detektivske dejavnosti, izvajanja kazenskih sankcij, sodobnih tehnologij pri zagotavljanju varnosti in drugih aktualnih varnostnih izzivov sodobne družbe.

Ključne besede: Dnevi varstvoslovja, varstvoslovje, varnost, varnost v lokalnih skupnostih, kibernetška varnost, policijska dejavnost, kriminologija, kriminalistika, informacijska varnost, penologija, radikalizacija, detektivska dejavnost

O AVTORJIH

Maja Modic, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: maja.modic@fvv.uni-mb.si

Igor Areh, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: igor.areh@fvv.uni-mb.si

Benjamin Flander, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: benjamin.flander@fvv.uni-mb.si

Branko Lobnikar, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: branko.lobnikar@fvv.uni-mb.si

Tinkara Pavšič Mrevlje, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: tinkara.pavsicmrevlje@fvv.uni-mb.si

KAZALO

POVZETEK	4
UVODNIK	1
OKROGLE MIZE	
OKROGLA MIZA »KIBERNETSKA VARNOST« MODERATOR: GORAZD MEŠKO RAZPRAVLJAVCI: IGOR BERNIK, KAJA PRISLAN, BLAŽ MARKELJ, ROK HACIN, MIHA OZIMEK, TADEJ HREN	3
OKROGLA MIZA »POLICIJSKO DELO V SKUPNOSTI V SLOVENIJI« MODERATOR: GORAZD MEŠKO RAZPRAVLJAVCI: TATJANA BOBNAR, MARIJA MIKULAN, MAJA MODIC, BRANKO LOBNIKAR	5
OKROGLA MIZA »MNENJE PREBIVALCEV SLOVENIJE O INSTITUCIJAH PLURALNE POLICIJSKE DEJAVNOSTI« MODERATOR: BRANKO LOBNIKAR RAZPRAVLJAVCI: ANDREJ SOTLAR, MIHA DVOJMOČ, MAJA MODIC, BERNARDA TOMINC, KAJA PRISLAN, GORAZD MEŠKO	7
PREDSTAVITEV TEMATSKE ŠTEVILKE REVIJE VARSTVOSLOVJE IN OKROGLA MIZA »INDIKATORSKO SPREMLJANJE RADIKALIZACIJE« MODERATOR: BRANKO LOBNIKAR RAZPRAVLJAVCI: IZTOK PREZELJ, ANDREJ SOTLAR, JANJA VUGA BERŠNAK, ANJA KOLAK, KLEMEN KOCJANČIČ, MAJA MODIC, KAJA PRISLAN, ALBERT ČERNIGOJ	9
POVZETKI PRISPEVKOV	
KAZNOVANJE ZA PROMETNI PREKRŠEK NA PODLAGI VIDEOPOSNETKA ŽAN BABIČ, MATEVŽ BREN	12
OBČUTEK (NE)VARNOSTI V ČASU VIRUSA COVID-19 IGOR BAKALAR	13
PONAZORITEV PROBLEMATIKE SPOLNEGA NADLEGOVANJA NA OBMOČJIH NOČNEGA ŽIVLJENJA V MESTIH TINKARA BULOVEC, KATJA EMAN	14
GOLJUFIJA »RIP DEAL« Z ZAMENJAVO DENARJA MARKO CENCELJ, NEŽA MIKLIČ	15
POSKUS AKTIVIRANJA 37.A ČLENA ZAKONA O OBRAMBI V NEPRAVEM ČASU IN KRAJU Z NEUSTREZNO UTEMELJITVIJO TOMAŽ ČAS	16

POLICIJSKA DEJAVNOST V SLOVENSkih RURALNIH SKUPNOSTIH KATJA EMAN, GORAZD MEŠKO	17
POJAVNE OBLIKE IN ZNAČILNOSTI KRIMINALITETE V RURALNIH PREDELIH SLOVENIJE KATJA EMAN	18
DILEME NORMATIVNE UREDITVE POLICIJSKEGA VABLJENJA V (PRED)KAZENSKEM POSTOPKU VALTER FABJANČIČ	19
STATISTIČNO ZNAČILNA KORELACIJA MED INTEGRITETO ORGANIZACIJE IN NAČRTOM INTEGRITETE JASNA FEDRAN, MATEVŽ BREN, BOJAN DOBOVŠEK	20
VPLIV OGLEDA IN NAJDENIH SLEDI NA PREISKANOST VLOMOV V STANOVANJA IN STANOVANJSKE HIŠE ANDREJ GERJEVIČ, VANJA ERČULJ, DANIJELA FRANGEŽ	21
EKOLOŠKOKRIMINOLOŠKI DISKURZ O KRIMINOGENOSTI OBOROŽENIH SIL SILVO GRČAR, KATJA EMAN, ANDREJ SOTLAR	22
POJAVNE OBLIKE KRIMINALITETE IN POLICIJSKO DELO V KAMNIKU IN ŠMARCI ZALA GUJTMAN, KATJA EMAN	23
CELOSTNA OBRAVNAVA ZAPRTIH OSEB V ZAVODU ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA DOB PRI MIRNI NASTJA HOLC	24
CANVASS – ZBIRANJE OBVESTIL V PRIMERU PREISKAVE KAZNIVEGA DEJANJA UMORA ANA IPAVEC, NEŽA MIKLIČ	25
ZUNANJE ALI NOTRANJE UPRAVLJANJE? ODLOČITVENI MODEL ZA IZBIRO NAČINA IZVAJANJA INFORMACIJSKE VARNOSTI V ORGANIZACIJAH LUKA JELOVČAN, KAJA PRISLAN	26
KRIMINALISTIČNI VIDIKI NASILJA ODRASLIH OTROK NAD STARŠI MONIKA KLUN, ALEŠ BUČAR RUČMAN, DANIJELA FRANGEŽ	27
FINANČNI VIDIK NASILJA ODRASLIH OTROK NAD STARŠI IN POVEZAVA Z NASILJEM NAD STAREJŠIMI MONIKA KLUN	28
ANGLEŠKO-SLOVENSki GLOSAR KRAJŠAV S PODROČJA VARSTVOSLOVJA MOJCA KOMPARA LUKANČIČ	29
RUDARSKÉ DEJAVNOSTI IN POSLEDICE V OKOLJU MIJA KOS	30
ZLORABA PRITOŽBENEGA POSTOPKA ZOPER POLICIJO V PREDKAZENSKEM POSTOPKU – DILEME IN IZZIVI DARIJO LEVAČIČ	31
TRANSFORMACIJE IN RAZVOJNI TRENDI V ZASEBNOVARNOSTNI DEJAVNOSTI: NAPREDNE TEHNOLOGIJE IN KADRI PATRICIJA LUNEŽNIK, MIHA DVOJMOČ, KAJA PRISLAN	32
POGLEDI VODIJ POLICIJSKIH OKOLIŠEV NA POLICIJSKO DELO V SKUPNOSTI GORAZD MEŠKO, ROK HACIN, VANJA IDA ERČULJ, MAJA MODIČ	33

BREZPILOTNI ZRAKOPLOVI SLOVENSKE POLICIJE PRI OGLEDIH KRAJEV PROMETNIH NESREČ PIKA MIHELICH, ANTON DVORSEK, UROŠ MARJETIČ	34
POMEMBNOST IN NUJNOST KAKOVOSTNEGA SPREJEMA PRIJAVE NASILJA V DRUŽINI NEŽA MIKLICH	35
ŽEPARJENJE PO TURISTIČNIH MESTIH SLOVENIJE – PROAKTIVNI PRISTOP PREPREČEVANJA IN PREISKOVANJA TATVIN NEŽA MIKLICH	36
PRELIMINARNE UGOTOVITVE RAZISKOVANJA ZAZNAVE DRUŽBENIH PROCESOV, VARNOSTNIH PROBLEMOV IN POLICIJE V RURALNIH IN URBANIH LOKALNIH SKUPNOSTIH URŠKA PIRNAT, GORAZD MEŠKO	37
MODEL DELOVNE USPEŠNOSTI PRAVOSODNIH POLICISTOV Z VIDIKA ORGANIZACIJSKIH DEJAVNIKOV KATRIN PODGORSKI, KAJA PRISLAN	38
PREGLED SLOVENSKE LITERATURE O MATERIALNIH DOKAZIH PRI PREISKOVANJU KAZNIVIH DEJANJ ZOPER SPOLNO NEDOTAKLJIVOST ROBERT PRAČEK, TOMAŽ ŽUPANC, DANIJELA FRANGEŽ	39
PRIVEDBA (IN ZASLIŠANJE) PRIDRŽANIH PRIČ V PRIMEŽU VLADAVINE PRAVA SEBASTJAN PROSENC	40
ORGANIZIRANA KRIMINALITETA IN FORMALNO GOSPODARSTVO BOŠTJAN SLAK	41
NAPADI DDOS SKOZI PRIZMO PONUDNIKOV TELEKOMUNIKACIJSKIH STORITEV KRISTINA STOJCHEVSKA, KAJA PRISLAN	42
NASILJE V DRUŽINI: ZADOVOLJSTVO ŽRTEV Z DELOM PRVIH POSREDOVALCEV ROK SVETIČ, BRANKO LOBNIKAR, KAJA PRISLAN	43
PREISKOVANJE SUMOV UMORA Z ZASTRUPITVIJO ŠPELA ŠOBA, ANTON DVORSEK, TOMAŽ ŽUPANC	44
PREGLED UREDITVE IN REVIZIJSKE PRAKSE RAČUNSKEGA SODIŠČA REPUBLIKE SLOVENIJE PRI NADZORU POLICIJE BOJAN TIČAR, JONA KOREN FRIC	45
ANALIZA NOTRANJEGA NADZORA NAD DELOM DRŽAVNE POLICIJE REPUBLIKE ITALIJE – KOMPARATIVNA ŠTUDIJA PRIMERA BOJAN TIČAR, MARTIN MUŽENIČ	46
DOMAČI ALARMNI SISTEMI IN VARNOST TEHNOLOGIJE INTERNETA STVARI (IOT) ČRT URŠIČ, IGOR BERNIK	47

UVODNIK

Spoštovane bralke in bralci.

Nova resničnost, ki je posledica epidemije novega koronavirusa, je pustila posledice tudi pri organizaciji konference in nastajanju konferenčnega zbornika. Letošnje srečanje bo tako vsebinsko strnjeno na izvedbo okroglih miz v spletnem okolju. Kljub temu pa sledimo glavnemu cilju konference Dnevi varstvoslovja, da predstavimo najnovejša varstvoslovna spoznanja in raziskovalne ugotovitve, primere dobre prakse ter primere uspešnih prenosov znanj v prakso, omogočimo stik med teoretiki in praktiki ter pospešimo razgrinjanje in reševanje aktualnih problemov na področju varstvoslovja.

Glavni poudarki letošnjih prispevkov se vežejo na teme s področja kibernetске varnosti, pluralizacije policijske dejavnosti, policijskega dela v skupnosti, preprečevanja in prepoznavanja radikalizacije, varnosti v lokalnih skupnostih, različnih oblik nasilja, preiskovanja kaznivih dejanj, kriminologije, temeljnih pravic v policijskih postopkih, nadzora nad delom policije, kriminalistične in varstvoslovne terminologije, detektivske dejavnosti, izvajanja kazenskih sankcij, sodobnih tehnologij pri zagotavljanju varnosti in drugih aktualnih varnostnih izzivov sodobne družbe.

Plenarna okrogla miza bo tokrat posvečena kibernetски varnosti in predstavitvi izsledkov temeljnega raziskovalnega projekta *Varnost uporabnikov kibernetскеga prostora – kriminološki, viktimološki in preventivni vidiki*. Sledi okrogla miza o policijskem delu v skupnosti v Sloveniji, v okviru katere bodo razpravljavci osvetlili tri perspektive – zgodovinsko, perspektivo policijskega dela v skupnosti in poglede prebivalcev na policijsko delo v skupnosti. Na tretji okrogli mizi bodo razpravljavci predstavili izsledke ciljnega raziskovalnega projekta *Policija in drugi deležniki zagotavljanja varnosti – vidiki pluralne policijske dejavnosti*, natančneje bodo osvetlili mnenje prebivalcev Slovenije o institucijah pluralne policijske dejavnosti. Zaključili bomo s predstavitvijo tematske številke revije *Varstvoslovje* in okroglo mizo o indikatorskem spremljanju radikalizacije. Oboje je plod dela raziskovalk in raziskovalcev s Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani in Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru, ki letos zaključujejo skupni ciljni raziskovalni projekt *Radikalizacija in celoviti protiukrepi v Republiki Sloveniji*.

Vsebinsko bo letošnja konferenca bogata. Pogrešali pa bomo interakcijo, razpravo, ki je veliko bolj doživeta, če smo skupaj in v živo. Zato že toliko bolj nestrpno čakamo, da se vidimo v Laškem junija 2021.

Uredniški odbor zbornika

Maja Modic

Igor Areh

Benjamin Flander

Branko Lobnikar

Tinkara Pavšič Mrevlje

OKROGLE MIZE

OKROGLA MIZA »KIBERNETSKA VARNOST«

MODERATOR: GORAZD MEŠKO

RAZPRAVLJAVCI: IGOR BERNIK, KAJA PRISLAN, BLAŽ MARKELJ, ROK HACIN, MIHA OZIMEK, TADEJ HREN

V zadnjih desetletjih je varnostno okolje pod vplivom eksponentnega razvoja in napredka na področju kibernetičnih groženj. Kibernetična kriminaliteta je postala globalen varnostni problem, ki tako z vidika razširjenosti kot posledic presega tradicionalne oblike kriminalitete. Zaradi visoke ogroženosti in ranljivosti uporabnikov ter specifičnih lastnosti kibernetičnega prostora, v katerem tradicionalni pristopi k formalnemu družbenemu nadzorstvu niso učinkoviti, preprečevanje tovrstne viktimizacije predstavlja pomemben izziv v načrtovanju kriminalitetnih preventivskih strategij.

K razširjenosti kibernetične kriminalitete prispevata tudi velika optimistična pristranskost in slaba ozaveščenost uporabnikov kibernetičnega prostora o kibernetičnih grožnjah in preventivnih ukrepih. Pregled preteklih raziskav kaže, da dejavniki ogroženosti in motivacije uporabnikov za uporabo samozaščitnih ukrepov pred kibernetično kriminaliteto še niso celovito pojasnjeni. Pri soočanju s kibernetično kriminaliteto predstavljajo težave tudi vrzeli v kriminološkem pojasnjevanju kibernetične kriminalitete, saj obstoječi modeli viktimiziranosti uporabnikov kibernetičnega prostora in njihovega strahu pred kibernetično kriminaliteto niso sistematično raziskani.

V okviru temeljnega raziskovalnega projekta Varnost uporabnikov kibernetičnega prostora – kriminološki, viktimološki in preventivni vidiki smo v zimskih mesecih 2019 izvedli študijo na nacionalni ravni, v kateri smo ugotavljali najpogosteje zaznane grožnje v kibernetičnem prostoru. Rezultati so pokazali, da večina izpraševancev ocenjuje svoje znanje o varni uporabi spleta kot dobro. Manj kot polovica jih je tovrstna znanja osvojila v šolskem sistemu, medtem ko se je le petina udeležila dodatnih izobraževanj o varni uporabi interneta. Izpraševanci dnevno največ ur uporabljajo računalnik za naključno in namensko brskanje po spletu, medtem ko računalnik najmanj uporabljajo za igranje spletnih iger in izmenjavo poslovnih podatkov. Pri tem je skrb za zasebnost visoka; občutljivost oziroma pripravljenost za objavljanje osebnih podatkov pa srednja.

V zadnjih 12 mesecih je bila približno četrtnina izpraševancev žrtev naslednjih oblik ogrožanja varnosti pri uporabi računalnika: (1) posredovanje lažnega elektronskega sporočila z okuženo priponko in (2) izpostavljenost pojavnim oknom ob uporabi uporabniških računov, ki so z namenom pridobitve podatkov uporabnikov zahtevali ponoven vpis uporabniškega imena in gesla. Nasprotno je bilo med izpraševanci najmanj žrtev spletnih prevar pri uporabi kriptovalut in izsiljevanja z lastnimi seksualnimi vsebinami. V primeru viktimizacije se je večina izpraševancev po pomoč obrnila na prijatelje in družinske člane, medtem ko se je najmanj izpraševancev po pomoč obrnilo na nevladne organizacije in SI-CERT. Ugotavljamo, da je nasploh zaskrbljenost izpraševancev glede kibernetične kriminalitete nizka. Najbolj so zaskrbljeni, da bi postali žrtev prevare pri spletnem nakupovanju ali da bi jim nekdo posredoval elektronsko sporočilo z okuženo priponko. Med najpogosteje uporabljene samovarovalne ukrepe spadajo antivirusni programi, požarni zidovi in izogibanje neznanim spletnim stranem. Hkrati pa več kot polovica izpraševancev kljub zavedanju nevarnosti kibernetičnih groženj še vedno objavlja svoje fotografije na spletu. Zaznane posledice napadov socialnega inženiringa so srednje; verjetnost, ogroženost in strah pred socialnim inženiringom pa so nizki.

Ugotovitve študije so pokazale, da: (1) prebivalci Slovenije ocenjujejo svoje znanje o varni uporabi interneta kot dobro, (2) trenutni šolski programi ne zagotovijo zadostnega znanja o varni uporabi interneta, (3) brskanje po internetu ostaja primarni namen uporabe računalnika, (4) je kibernetična kriminaliteta razširjena v Sloveniji in da so žrtve številne, vendar prijavljenost tovrstne kriminalitete ostaja nizka (uradne statistike kažejo nižje število žrtev, kot to poročajo prebivalci v študiji), (5) je bila večina oškodovancev žrtev »lažjih« oblik kibernetične kriminalitete, (6) prebivalci ne poznajo organizacij, h katerim se lahko obrnejo po pomoč v primeru oškodovanosti s kibernetično kriminaliteto, (7) so prebivalci najbolj zaskr-

bljeni zaradi kibernetских groženj, ki lahko vodijo v izgubo premoženja, in (8) prebivalci najpogosteje uporabljajo »klasične« samovarovalne ukrepe, medtem ko so še vedno pogosta določena tvegana vedenja povezana z razkrivanjem osebnih podatkov na spletu. Ob tem uporabniki poudarjajo, da je zaupanje v organe pregona, njihova učinkovitost in zaznana ustreznost zakonodaje nizka.

Uporabniki lastno sposobnost spremljanja vsebin, ki so dostopne na internetu (Varni na internetu, Safe-Si ...), lastno učinkovitost proti socialnemu inženiringu in lastno namero za spremljanje izobraževalnih vsebin ocenjujejo kot srednjo. Ob tem pa je stališče do objavljenih omenjenih dostopnih vsebin visoko; subjektivna norma (vpliv bližnjih) pa nizka.

Ključne besede: kibernetски prostor, kibernetска kriminaliteta, uporabniki, varnost, grožnje, preventiva

O RAZPRAVLJAVCIH

Gorazd Meško, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si

Igor Bernik, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: igor.bernik@fvv.uni-mb.si

Kaja Prislán, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: kaja.prislán@fvv.uni-mb.si

Blaž Markelj, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: blaz.markelj@fvv.uni-mb.si

Rok Hacin, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: rok.hacin@fvv.uni-mb.si

Miha Ozimek, Slovenski inštitut za kakovost in meroslovje, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: miha.ozimek@siq.si

Tadej Hren, Nacionalni odzivni center za kibernetсko varnost SI-CERT, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: tadej.hren@cert.si

OKROGLA MIZA »POLICIJSKO DELO V SKUPNOSTI V SLOVENIJI«

MODERATOR: GORAZD MEŠKO

RAZPRAVLJAVCI: TATJANA BOBNAR, MARIJA MIKULAN, MAJA MODIC, BRANKO LOBNIKAR

Uvod v razpravo na okrogli mizi osvetljuje tri perspektive: (1) zgodovinsko, ki priča o razvoju policijskega dela v skupnosti v zadnjih četrtn stoletja, (2) perspektive policijskega dela v skupnosti v policiji in (3) poglede prebivalcev na policijsko delo v skupnosti.

Slovenska policija že več kot 25 let izvaja policijsko delo v skupnosti. V svoje delo so uvedli številne nove pristope in metode ter oblike dela. Najpomembnejši so varnostni sosveti, mobilna policijska postaja, anonimni telefon, policijska pisarna ter še nekaj pilotskih projektov, s katerimi so skušali policijsko delo v skupnosti čim bolj uspešno opravljati. Primer tega je na primer samostojna policijska postaja, izbor najboljšega policista in izbor najboljšega preventivnega projekta. S temi dejavnostmi so sledili glavnemu cilju – čim bolj nasloviti vse varnostne potrebe in interese občanov v lokalnih skupnostih. Kot nosilca izvajanja novih oblik in metod dela so v policiji obdržali vodjo policijskega okoliša, čeprav so v zadnji strategiji s tega področja nedvoumno poudarili, da je policijsko delo v skupnosti stvar vseh policistov, saj je to nov način razmišljanja, ki omogoča, da policisti na profesionalen način opravljajo zahtevno policijsko delo. Pri tem so upoštevali tudi pomembno dejstvo, da morajo biti prebivalci s policijskim delom zadovoljni, da morajo policisti z njimi čim bolj sodelovati in si porazdeliti odgovornost za varnostne razmere v lokalni skupnosti. Zelo veliko je bilo narejenega na tem področju, vendar so se pojavljala obdobja velikih uspehov in zagnanega dela ter obdobja stagnacije. Lahko bi celo rekli zanemarjanja ali velikega zmanjšanja pomena tega načina dela. Sedaj je primeren čas za analizo opravljenega dela v policiji. Nabralo se je veliko izkušenj in znanstvenih dognanj, zato je čas, da se poišče način, kako teorijo in prakso čim bolj povezati oziroma, kako nam lahko teoretična spoznanja služijo pri bolj učinkovitem izvajanju policijskega dela v skupnosti. Poiskati bo treba tudi odgovor na vprašanje, ki je temeljno za nadaljnji razvoj tovrstnega načina dela, in sicer; ali so pri nas razmere tiste (kadrovske, organizacijsko-strukturne, finančne, varnostne, družbene ...), ki zavirajo izvajanje policijskega dela v skupnosti, ali pa so vzroki neke drugje.

V okviru programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih smo med julijem in oktobrom 2018 izvedli spletno anketo med vodji policijskih postaj in vodji policijskih okolišev o policijskem delu v skupnosti. Ugotovitve kažejo na razkorak med zaznavami enih in drugih glede usposabljanj s področja policijskega dela v skupnosti. Vodje policijskih postaj menijo, da je teh usposabljanj dovolj, med tem ko tri četrtine vprašanih vodij policijskih okolišev meni nasprotno. Več kot polovica vodij policijskih okolišev meni, da njihovo delo nadrejeni in sodelavci razumejo kot manj pomembno v primerjavi z drugimi policijskimi nalogami. Na nekaterih drugih področjih lahko ugotovimo, da so njihove perspektive podobne, na primer glede dobrega sodelovanja z občinami. V razpravi želimo osvetliti še nekatere ugotovitve raziskav, izvedenih v zadnjih desetih letih, ki lahko nakazujejo na pomembne premike na eni, ali pa slepe ulice razvoja policijskega dela v skupnosti, na drugi strani.

Rezultati raziskave med prebivalci Slovenije o njihovih stališčih glede najbolj primernih pristopov oziroma modelov policijskega dela kažejo, da med najbolj zaželeno oziroma primerne sodita policijsko delo v skupnosti in na izvajanju prava temelječ model policijskega dela. Različne modele policijske dejavnosti smo med sabo razlikovali na podlagi odnosa do osmih kriterijev, ki jih je treba upoštevati pri policijskem delu. Diskrecija, ki izhaja iz visokih standardov policijske stroke in partnerskega odnosa med policisti in prebivalci, je podlaga za izvajanje policijskih nalog v lokalnih skupnostih. Ugotovili smo, da prebivalci pojmujejo policijsko diskrecijo širše, kot je pravna, ožja, opredelitev tega pojma. Pri odločanju o odgovornosti policistov so prebivalci Slovenije zelo blizu razmišljanju ene od temeljnih predpostavk demokratičnega izvajanja policijskega dela, ki ga je zapisal že sir Robert Peel: »The police are the public and the

public are the police«. Policija je po mnenju prebivalcev tako primarno odgovorna javnosti in ne vladi, saj je tudi vlada zgolj izvajalec tistega, kar je demokratično izražena želja prebivalcev. Zato je po mnenju prebivalcev sodelovanje policistov s prebivalci pri definiranju in reševanju varnostnih problemov osnovni način dela policistov. Izvajanje zakonov ni temeljni cilj policijskega dela, temveč je uveljavljanje zakonov način, kako se služi varnostnim potrebam prebivalcev. Legitimnost policijskega dela temelji na učinkovitem izvrševanju zakonov s posebnim poudarkom na uspešni preiskavi kaznivih dejanj. Rezultati kažejo, da prebivalci poleg ustrezne preiskave kaznivih dejanj od policije pričakujejo bolj proaktiven pristop, zlasti pri preprečevanju kaznivih dejanj in kršitvah javnega reda in miru. Ugotovimo lahko, da sta policijsko delo v skupnosti in na izvajanju prava temelječ model policijske dejavnosti edina dva modela brez negativne ocene po posameznem kriteriju. Prebivalci so najmanj naklonjeni militaristično-birokratskemu modelu policijske dejavnosti, medtem ko je bil model delitve nalog med zasebno in javno policijsko dejavnostjo precej slabo ocenjen. Prebivalci birokratski model policijske dejavnosti štejejo za zastarelega, medtem ko model, ki upošteva različne deležnike za izvajanje policijske dejavnosti (tako javne kot zasebne), še vedno ni prepoznan kot primeren način izvajanja policijskega dela. Z vidika prebivalcev je policijsko delo še vedno predvsem domena javne državne institucije.

Ključne besede: policija, policijsko delo, policijsko delo v skupnosti, zadovoljstvo z delom policije, Slovenija

O RAZPRAVLJAVCIH

Gorazd Meško, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: gorazd.mesko@um.si

Tatjana Bobnar, Generalna policijska uprava, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: tatjana.bobnar@policija.si

Marija Mikulan, Generalna policijska uprava, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: marija.mikulan@policija.si

Maja Modic, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: maja.modic@fvv.uni-mb.si

Branko Lobnikar, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: branko.lobnikar@fvv.uni-mb.si

OKROGLA MIZA »MNENJE PREBIVALCEV SLOVENIJE O INSTITUCIJAH PLURALNE POLICIJSKE DEJAVNOSTI«

MODERATOR: BRANKO LOBNIKAR

RAZPRAVLJAVCI: ANDREJ SOTLAR, MIHA DVOJMOČ, MAJA MODIC, BERNARDA TOMINC, KAJA PRISLAN, GORAZD MEŠKO

V okviru Ciljnega raziskovalnega projekta »Policija in drugi deležniki zagotavljanja varnosti – vidiki pluralne policijske dejavnosti« smo na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru od septembra 2019 do januarja 2020 na vzorcu 1.105 prebivalcev Slovenije (52 % moških, povprečna starost 46,7 let, kraj njihovega bivanja je bil enakomerno porazdeljen med velika mesta, manjša mesta s primestjem ter vaško okolje) izvedli terensko raziskavo, katere namen je bil ugotoviti javno mnenje prebivalcev Slovenije o pomenu institucij pluralne policijske dejavnosti, njihovo zaupanje v tovrstne institucije ter percepcije o varnostnih problemih. V raziskavo so bila vključena naslednja vsebinska vprašanja: (a) pričakovanja posameznikov, kdo izmed institucij pluralne policijske dejavnosti bi lahko s svojim delom prispeval k varnosti v njihovem lokalnem okolju; (b) ocena dejanskega prispevka teh institucij k zagotavljanju varnosti v lokalnem okolju; (c) ocena kakovosti interakcije prebivalcev s predstavniki institucij pluralne policijske dejavnosti; (d) ocene različnih vedenjskih in z delom povezanih značilnosti predstavnikov institucij pluralne policijske dejavnosti; (e) ocena prebivalcev o ustreznosti in zadostnosti pooblastil, ukrepov, upravičenj zaposlenih v institucijah pluralne policijske dejavnosti; ter (f) ocena varnostnih problemov v okolju bivanja in stopnje strahu pred viktimizacijo. Na okrogli mizi bodo z razpravo sodelovali:

- Branko Lobnikar: Predstavitev glavnih ugotovitev raziskave
- Andrej Sotlar: Pomen raziskovalnih ugotovitev za zasebno varovanje v Sloveniji
- Miha Dvojmoč: Pomen raziskovalnih rezultatov za detektivsko dejavnost v Sloveniji
- Maja Modic: Pomen raziskovalnih rezultatov za izvajanje nalog redarstva v Sloveniji
- Bernarda Tominc: Pomen raziskovalnih rezultatov z vidika civilne zaščite
- Kaja Prislan: Primerjava raziskovalnih rezultatov z raziskavami o pričakovanjih prebivalcev Slovenije o modelih in načinih izvajanja policijske dejavnosti ter implementaciji policijskega dela v skupnosti
- Gorazd Meško: Kriminološki komentar ugotovitev raziskave – soodvisnost institucij pluralne policijske dejavnosti ali kopičenje nadzorstva?

Po predstavitvi raziskovalnih rezultatov ter analize po posameznih področjih bomo za komentar predstavljenega prosili predstavnike policije, zasebnega varovanja, detektivske dejavnosti in občinskega redarstva.

Ključne besede: policija, policijska dejavnost, pluralna policijska dejavnost, prebivalci, stališča, Slovenija

O RAZPRAVLJAVCIH

Branko Lobnikar, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: branko.lobnikar@fvv.uni-mb.si

Andrej Sotlar, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: andrej.sotlar@fvv.uni-mb.si

Miha Dvojmoč, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: miha.dvojmoc@fvv.uni-mb.si

Maja Modic, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: maja.modic@fvv.uni-mb.si

Bernarda Tominc, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: bernarda.tominc@fvv.uni-mb.si

Kaja Prislan, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: kaja.prislan@fvv.uni-mb.si

Gorazd Meško, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si

PREDSTAVITEV TEMATSKE ŠTEVILKE REVIJE VARSTVOSLOVJE IN OKROGLA MIZA »INDIKATORSKO SPREMLJANJE RADIKALIZACIJE«

MODERATOR: BRANKO LOBNIKAR

RAZPRAVLJAVCI: IZTOK PREZELJ, ANDREJ SOTLAR, JANJA VUGA BERŠNAK, ANJA KOLAK, KLEMEN KOCJANČIČ, MAJA MODIC, KAJA PRISLAN, ALBERT ČERNIGOJ

Radikalizacija je proces spreminjanja in transformacije prepričanij ter vedenja posameznikov ali skupin v smeri doseganja korenitih sprememb. Te spremembe želijo nekateri dosegati z uporabo nasilja, kar je seveda nezakonito. Slovenska družba je le delno pripravljena na izzive, povezane z radikalizacijo in nasilnim ekstremizmom, (tudi) zato že dve leti poteka raziskovalni projekt »Radikalizacija in celoviti protiukrepi v Republiki Sloveniji«, ki ga izvajajo raziskovalci Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani in Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru, sofinancirata pa Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS) in Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ). Projekt je koncipiran okrog štirih ciljev, tokratna razprava pa se bo vrtela pretežno okrog enega, to je okrog oblikovanja nabora indikatorjev za zgodnjo detekcijo radikalizacije. Indikatorski model bi namreč omogočil zgodnje identificiranje in spremljanje tveganih in ranljivih posameznikov ter skupin, kar bi zmanjšalo možnosti uresničenja najslabših možnih scenarijev, do katerih je že prišlo v številnih evropskih državah. Raziskovalci so prispevke za doseganje tega cilja združili v tematsko številko revije Varstvoslovje z naslovom »Indikatorsko spremljanje radikalizacije«. Avtorji bodo na okrogli mizi najprej predstavili glavne raziskovalne ugotovitve, ki so jih o indikatorjih radikalizacije na različnih družbenih področjih in v povezavi z različnimi tveganimi ter ranljivimi skupinami zapisali v svoje prispevke, zatem pa bo sledila razprava, ki se bo dotaknila tudi drugih ciljev projekta.

O RAZPRAVLJAVCIH

Branko Lobnikar, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: branko.lobnikarr@fvv.uni-mb.si

Iztok Prezelj, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: iztok.prezelj@fdv.uni-lj.si

Andrej Sotlar, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: andrej.sotlar@fvv.uni-mb.si

Janja Vuga Beršnak, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: janja.vuga@fdv.uni-lj.si

Anja Kolak, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: anja.kolak@fdv.uni-lj.si

Klemen Kocjančič, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: klemen.kocjancic@fdv.uni-lj.si

Maja Modic, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: maja.modic@fvv.uni-mb.si

Kaja Prislan, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: kaja.prislan@fvv.uni-mb.si

Albert Černigoj, Generalna policijska uprava, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: albert.cernigoj@policija.si

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

POVZETKI PRISPEVKOV

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

KAZNOVANJE ZA PROMETNI PREKRŠEK NA PODLAGI VIDEOPOSNETKA

ŽAN BABIČ, MATEVŽ BREN

V diplomskem delu je raziskana večina glavnih problemov in učinkov pri vpeljavi ureditve kaznovanja za prometni prekršek na podlagi videoposnetka. V uvodu je podrobneje opisana ideja kaznovanja za prometni prekršek na podlagi videoposnetka. Zastavljeni so tudi raziskovalni cilji, s pomočjo katerih bolj smotno ocenimo vpeljavo ureditve sankcioniranja prometnih prekrškov s pomočjo videoposnetkov, predpostavljene so omejitve in predvidene metode raziskovanja. Raziskovanje se začne s predstavitvijo posebne vrste videokamere za uporabo v avtomobilu, imenovanih armaturne kamere. Predstavljene so tudi lastnosti in zmogljivosti armaturnih kamer. Raziskovalno delo se nadaljuje s proučevanjem problemov ureditve kaznovanja za prometni prekršek na podlagi videoposnetkov armaturnih kamer. Proučen in obrazložen je glavni problem zasebnosti. Nato so predstavljeni vsi členi zakonov, ki naj bi urejali uporabo armaturnih kamer in zagotavljali varovanje pravice posameznika do zasebnosti. Zakoni uporabe armaturnih kamer oziroma videoposnetkov prav za namen kaznovanja za prekrške ne urejajo neposredno, zato so predstavljeni tudi primeri njihove uporabe doma in po svetu. V zadnjem delu raziskovalnega dela so naštetih glavni dejavniki, ki vplivajo na število prometnih nesreč. Gre za dejavnike, ki vplivajo na vršenje prometnih prekrškov, poleg tega pa je opisana njihova povezava s prometno kulturo. V zaključku so povzete in zbrane ugotovitve raziskave, podan pa je tudi odgovor na raziskovalno vprašanje.

Ključne besede: prometna kultura, prometni prekršek, kaznovanje, prometni nadzor, armaturne kamere

O AVTORJIH

Žan Babič, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: zan.babic@student.um.si

Matevž Bren, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: matevz.bren@fvv.uni-mb.si

OBČUTEK (NE)VARNOSTI V ČASU VIRUSA COVID-19

IGOR BAKALAR

Namen prispevka je predstaviti, kakšne učinke ima oziroma je imel virus COVID-19 na družbeno življenje in občutek varnosti. V prispevku se bom lotil vseh vidikov, kako je omenjeni virus prizadel družbeno življenje na državni in globalni ravni. Ugotavljal bom, kako se pristojni spopadajo z zaježitvijo virusa, primerjal ukrepe s sosednjimi državami ter izpostavil primere dobrih ukrepov držav, ki so uspešno zajezile strmo naraščanje obolelih z virusom COVID-19. Predstavil bom subjektivno mnenje o prihodnosti, kako bo omenjeni virus spremenil temelje današnje družbe.

Ključne besede: COVID-19, varnost, epidemija, družbeno življenje, karantena

O AVTORJU

Igor Bakalar, e-pošta: igor.bakalar@protonmail.ch

PONAZORITEV PROBLEMATIKE SPOLNEGA NADLEGOVANJA NA OBMOČJIH NOČNEGA ŽIVLJENJA V MESTIH

TINKARA BULOVEC, KATJA EMAN

Spolno nadlegovanje se pojavlja v različnih oblikah in vključuje verbalna in neverbalna vedenja, ki so do žrtve žaljiva, sovražna ali ponižujoča in se nanašajo na žrtvin spol, izražanje spola ali spolno usmerjenost. Javna mesta, ki vključujejo tudi območja nočnega življenja – bare, klube in restavracije, predstavljajo priložnosti za različne oblike fizičnega, čustvenega ali spolnega nasilja in/ali zlorab, ki so na omenjenih krajih pogosto pogojene z zlorabo alkohola, tako s strani storilca, kot tudi žrtve. Namen prispevka je predstavitev pojavnih oblik spolnega nadlegovanja, s poudarkom na pojavnosti tovrstne problematike na območjih nočnega življenja v mestih. Spolno nadlegovanje na območjih nočnega življenja predvsem ženskam onemogoča vključevanje v družbo in ob pomanjkanju ustreznega odziva, zaradi omejenega družbenega nadzorstva, vodi v pojav hujših oblik spolnega nasilja. Dejanja spolnega nadlegovanja vključujejo izkazovanje neželene spolne pozornosti, dajanje komentarjev, prikazovanje ali razpošiljanja vsebine povezane s spolnostjo kot tudi neželjeno dotikanje in ponavljajoče prošnje za spolni odnos, kar v skrajnih primerih lahko rezultira s poskusom ali storitvijo posilstva. Skrb vzbujajoč podatek je, da je približno 8 % žensk v Evropi vsaj enkrat utrpelo najresnejšo obliko spolnega nasilja s strani tujih oseb, s katerimi niso bile v partnerskem razmerju, na območjih nočnega življenja (European Union Agency for Fundamental Rights, 2014).

Ključne besede: spolno nadlegovanje, nočno življenje, območja zabave, urbano okolje

O AVTORICAH

Tinkara Bulovec, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: tinkara.bulovec@fvv.uni-mb.si

Katja Eman, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: katja.eman@fvv.uni-mb.si

GOLJUFIJA »RIP DEAL« Z ZAMENJAVO DENARJA

MARKO CENCELJ, NEŽA MIKLIČ

Goljufije nosijo letnico nastanka človeštva. Zaslužiti hitro, na lahek način, z minimalnim vložkom prepogosto premamijo še tako visoko izobraženega in v poslu pretkanega podjetnika. Goljufije »rip deal« ali »izstrganje posamezniku večjih količin denarja« izvajajo na videz urejeni in uspešni poslovneži, ki za vabo sprva ponudijo in tudi izvedejo manjši posel, ki obljublja velik donos. Žrtve so vedno natančno izbrane, sestanki se izvedejo na lokacijah, ki ponujajo podobo prestiža, in na lokacijah, kjer se sledi hitro zabrišejo in ostaja identiteta storilca skrita. Specializirani goljufi, ki prednostno vzpostavijo in vzdržujejo odnos z žrtvijo na spletu in v tujem jeziku, po izvedbi manjšega posla ponudijo še boljši, še donosnejši posel, kar žrtev vedno znova premami. Tokrat žrtvi namesto pravega denarja izročijo ponarejeni in izginejo.

Prispevek bo z analizo konkretnih primerov ponazoril potek kriminalistične preiskave tovrstnih goljufij in konkretna opravila posameznega preiskovalca. Predstavljene bodo ovire, s katerimi se preiskovalci soočajo že ob podaji same prijave, in težave v sodelovanju s tujimi varnostnimi organi. Hkrati bodo ponujene rešitve, ki lahko preiskovanje kaznivega dejanja uspešno pripeljejo do končnega sodnega epiloga.

Ključne besede: goljufija, »rip deal«, kaznivo dejanje, preiskava, mednarodno sodelovanje

O AVTORJIH

Marko Cencelj, Policija, Policijska uprava Ljubljana, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: marko.cencelj@policija.si

Neža Miklič, Policija, Policijska akademija – Višja policijska šola, Tacen, Slovenija; e-pošta: neza.miklic@policija.si

POSKUS AKTIVIRANJA 37.A ČLENA ZAKONA O OBRAMBI V NEPRAVEM ČASU IN KRAJU Z NEUSTREZNO UTEMELJITVIJO

TOMAŽ ČAS

V medijih lahko v mesecu marcu 2020 preberemo, da je »na dopustu vsak šesti državni uslužbenec«, kjer je zapisano, da je ta čas na dopustu kar 1.608 zaposlenih na Ministrstvu za notranje zadeve, v tamkajšnjem inšpektoratu in na policiji, od skupno skoraj 8.800 zaposlenih, kar je številčno največ, če primerjamo podatke po ministrstvih (v Slovenski vojski je na dopustu 1.300 vojakov od 7.500 vseh zaposlenih v okrilju ministrstva za obrambo). S temi podatki se srečujemo, ko minister za notranje zadeve poskuša na vsak način aktivirati 37.a člen Zakona o obrambi za sodelovanje Slovenske vojske pri varovanju državne meje (kar v tem poskusu ni uspel), ko to zahtevajo varnostne razmere pri širšem varovanju državne meje v notranjosti državnega ozemlja. Zato je namen prispevka podrobneje analizirati navedene podatke in utemeljenost aktiviranja 37.a člena v času koronavirusa, ki ga utemeljuje minister z razbremenitvijo policistov na meji za delovanje v notranjosti države. Pri tem bo smiselno ugotoviti, ali te razmere čutijo pretežno le uniformirani policisti na lokalni ravni, ki jim gre posebna zahvala za uspešno opravljanje nalog ob pandemiji in delu na meji, in ali bi morali te razmere bistveno bolj čutiti tudi drugi zaposleni v Policiji in Ministrstvu za notranje zadeve.

Ključne besede: aktiviranje 37.a člena, policija, Slovenska vojska, državna meja, varnostne razmere.

O AVTORJU

Tomaž Čas, Čas – Zasebna šola za varnostno izobraževanje d. o. o., Ljubljana, Slovenija; e-pošta: tina.cas@siol.net

POLICIJSKA DEJAVNOST V SLOVENSКИH RURALNIH SKUPNOSTIH

KATJA EMAN, GORAZD MEŠKO

Pretekle študije so pokazale, da se v ruralnem okolju policijska dejavnost do določene mere razlikuje od urbanega okolja. Predvsem majhnost in medsebojna povezanost vplivata na strogost delovanja policije, ki je na splošno prizanesljivejša kot v urbanih okoljih. V ruralnih okoljih igrajo pomembno vlogo ekonomski, socialni in kulturni dejavniki manjših okolij, saj pogojujejo aktivnosti policije, prav tako pa so lokalni policisti del družabnega ruralnega okolja (ker praviloma tam živijo), kar (lahko) vpliva na njihovo presojo in odločanje. Namen prispevka je predstaviti rezultate kvalitativne študije (strukturirani intervjuji s komandirji policijskih postaj) o značilnostih policijskega dela v ruralnih okoljih, ki smo jo na območju Slovenije izvedli v obdobju med oktobrom 2019 in marcem 2020. Rezultati so pokazali, da majhnost, medsebojno poznavanje in povezanost zaradi življenja na podeželju zmanjšujejo strogost delovanja policije in vodijo do težave z vzdrževanjem socialne distance. Dodatno težavo predstavlja drugačno delo policistov na majhnih podeželskih postajah, kjer mora vsak obvladati vsa področja policijskega dela, čeprav nekatera opravlja zgolj enkrat ali dvakrat letno. V zaključku prispevka je v ospredju razprava o dejavnostih policistov, ki si, z namenom olajšanja dela v ruralnih okoljih, na različne načine pomagajo pridobiti zaupanje in spoštovanje prebivalcev, kar se odraža v pripravljenosti prebivalcev za sodelovanje s policijo.

Ključne besede: policijska dejavnost v skupnosti, v skupnost usmerjeno policijsko delo, policija, ruralna lokalna skupnost, Slovenija

O AVTORJIH

Katja Eman, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: katja.eman@fvv.uni-mb.si

Gorazd Meško, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si

POJAVNE OBLIKE IN ZNAČILNOSTI KRIMINALITETE V RURALNIH PREDELIH SLOVENIJE

KATJA EMAN

Pregled kriminalitete kaže, da se v Sloveniji manj kot 40 % kriminalitete zgodi v ruralnih okoljih. Za ruralno okolje so, poleg klasičnih, značilne tudi nekatere posebne oblike kriminalitete: 1) kriminaliteta zoper kmete in kmetije; 2) ekološka kriminaliteta; 3) nasilje v družini (predvsem fizično in spolno nasilje nad ženskami); 4) mladoletniško prestopništvo v obliki klasičnega (fizičnega) nasilja; ter 5) gojenje in pridelava nezakonitih drog na odročnih osamelih območjih. Namen prispevka je prikazati pojavne oblike kriminalitete v ruralnih predelih Slovenije in poudariti njihove značilnosti oziroma posebnosti. Rezultati analize kriminalitete na slovenskem podeželju pokažejo, da so v ruralnih predelih Slovenije pogostejše oblike ekološke kriminalitete, še posebej kriminaliteta zoper kmete in kmetije. Problematično je nasilje v družini, ki je pogosto povezano z alkoholizmom, pri čemer se je v posameznih odročnih vaških okoljih kot izjemno pereč problem pokazalo tudi nasilje nad starostniki. Ne nazadnje policisti kot problematično zaznavajo nezakonito gojenje in proizvodnjo marihuane. V zaključku prispevek so podani tudi posamezni predlogi za zmanjševanje kriminalitetne problematike v ruralnih skupnostih.

Ključne besede: kriminaliteta, ruralna lokalna skupnost, podeželje, Slovenija, preprečevanje kriminalitete

O AVTORICI

Katja Eman, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: katja.eman@fvv.uni-mb.si

DILEME NORMATIVNE UREDITVE POLICIJSKEGA VABLJENJA V (PRED)KAZENSKEM POSTOPKU

VALTER FABJANČIČ

Skladno z zadnjo novelo kazensko procesnega zakona (ZKP-N) smejo policisti osebe v (pred)kazenskem postopku vabiti pisno, neposredno ustno, po telefonu ali po elektronski poti. Na te načine lahko vabijo tako osumljenca kot osebo, ki bil lahko karkoli izpovedala o kaznivem dejanju ali storilcu. Ob vabljenju mora biti osebi pojasnjeno, zakaj in v kakšni vlogi je vabljen, če pa vabilo ni pisno, mora policist sestaviti uradni zaznamek. Namen vabljenja je predvsem pridobivanje pričevalnih dokazov. Avtor v prispevku problematizira novo normativno ureditev, zlasti v delu, ki se nanaša na možnost ustnega vabljenja osumljenca in vabljenja po telefonu, četudi zakonodajalec za ta način vabljenja ni predvidel možnosti prisilne privedbe. Zastavlja se namreč vprašanje zagotavljanja pravic, ki se nanašajo na ustrezno predhodno poučitev o njegovi vlogi (statusu) in razlogu vabljenja ter posledično stopnji spoštovanja ustavnega načela privilegija zoper samoobtožbo. Slednje izpostavlja zlasti zaradi dejstva, da je izjava osumljenca, v nadaljnjem kazenskem postopku lahko uporabljena kot t. i. posredni dokaz. Širše gledano pa je pooblastilo policijskega vabljenja v (pred)kazenskem postopku (še vedno) podnormirano in v določenih segmentih nedorečeno, kar ravno tako utegne negativno vplivati na uspešnost policijske preiskave.

Ključne besede: policija, vabljenje, predkazenski postopek, privilegij zoper samoobtožbo, osumljenec

O AVTORJU

Valter Fabjančič, Ministrstvo za notranje zadeve, Direktorat za policijo in druge varnostne naloge, Sektor za sistemsko usmerjanje in nadzor policije, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: vfabjancic@gmail.com

STATISTIČNO ZNAČILNA KORELACIJA MED INTEGRITETO ORGANIZACIJE IN NAČRTOM INTEGRITETE

JASNA FEDRAN, MATEVŽ BREN, BOJAN DOBOVŠEK

Republika Slovenija je leta 2004 vstopila v Evropsko unijo, s čimer se je zavezala, da bo kot članica unije v nadaljevanju uresničevala predpise in priporočila unije, med drugim tudi s področja preprečevanja in omejevanja korupcije. Za vzpostavitev primerno visoke ravni protikorupcijske kulture na osebni in splošni družbeni ravni je ustanovila protikorupcijski organ, danes imenovan Komisija za preprečevanje korupcije Republike Slovenije, ki v luči izvedbe določenih ciljev oziroma ukrepov za dosego navedenega, na podlagi ustave in zakona, preprečuje in omejuje korupcijo, krepi pravno državo ter integriteto in transparentnost delovanja družbe. Eden izmed mehanizmov oziroma ukrepov v sklopu izvedbe protikorupcijskih ciljev komisije je načrt integritete, ki je od leta 2012 zavezujoč za vse institucije slovenskega javnega sektorja (zavezanci).

Namen tega prispevka je ugotoviti, ali sta integriteta organizacije in načrt integritete statistično značilno povezana oziroma ali med njima obstaja statistično značilna korelacija. Za pridobitev odgovora na zastavljeno raziskovalno vprašanje oziroma preverjanja hipoteze je bilo opravljeno spletno anketiranje z zavezanci za izdelavo načrta integritete. Spletno anketiranje je bilo izvedeno v letu 2018, sodelovalo je 331 zavezancev, kar je 16,8 % vseh zavezancev v Republiki Sloveniji. Izbor vzorca je bil verjetnostni. Z izbranimi podatki so bili izvedeni ustrezni statistični izračuni in testi ter multivariatne statistične analize. Avtorji ugotavljajo, da sta integriteta organizacije in načrt integritete statistično značilno povezana oziroma da med njima obstaja pozitivna statistično značilna korelacija.

Ključne besede: korupcija, preprečevanje korupcije, integriteta organizacije, načrt integritete, statistični izračuni, multivariatne statistične analize, korelacija

O AVTORJIH

Jasna Fedran, Ministrstvo za obrambo, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: jasna.fedran@gmail.com

Matevž Bren, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: matevz.bren@fvv.uni-mb.si

Bojan Dobovšek, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: bojan.dobovsek@fvv.uni-mb.si

VPLIV OGLEDA IN NAJDENIH SLEDI NA PREISKANOST VLOMOV V STANOVANJA IN STANOVANJSKE HIŠE

ANDREJ GERJEVIČ, VANJA ERČULJ, DANIJELA FRANGEŽ

Dokazovanje povezave osumljenca s storjenim in obravnavanim kaznivim dejanjem poteka na tri ustajljene načine, in sicer na podlagi izpovedi prič in očividcev, na podlagi najdenih sledi ali pa s kombinacijo obojega. Sledi so objektivni dokaz o povezavi med osumljencem in kaznivim dejanjem. Dejavnost policije za pridobivanje sledi je opravljanje ogleda kraja kaznivega dejanja, ki je prva in pomembna faza v forenzičnem procesu. Oglede je hkrati najpogostejše preiskovalno dejanje, ki ga opravi policija. Med kaznivimi dejanji zoper premoženje po slabi preiskovanosti izstopajo kazniva dejanja velikih tatvin, predvsem vlomov v stanovanjske hiše in stanovanja, ki so tudi precej številna. Njihova preiskovanost je v zadnjih petih letih med 16 in 20 %. Po navedbah raziskave kalifornijske državne univerze iz leta 2010 (Peterson et al., 2010) so bile v zgolj 20 % opravljenih ogledih vlomov najdene in zavarovane sledi, kar je relativno malo. Ista raziskava hkrati ugotavlja, da se na podlagi najdenih in zavarovanih sledi možnosti za prijetje osumljenca povečajo kar za trikrat. Te ugotovitve so izhodišče predpostavke, da imajo ogled in najdene sledi neposreden vpliv na uspešnost preiskovanja kaznivih dejanj vlomov ter posledično na izrek sodb v teh kazenskih postopkih. Vpliv in dejanski prispevek ogleda v procesu preiskovanja kaznivih dejanj vlomov bomo ugotavljali tudi z raziskavo v Sloveniji.

Ključne besede: ogled kraja kaznivega dejanja, sledi, preiskovanost, premoženjski delikti, vplomi

O AVTORJIH

Andrej Gerjevič, Generalna policijska uprava, Nacionalni forenzični laboratorij, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: andrej.gerjevic@policija.si

Vanja Erčulj, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: vanja.erculj@fvv.uni-mb.si

Danijela Frangež, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: danijela.frangez@fvv.uni-mb.si

EKOLOŠKOKRIMINOLOŠKI DISKURZ O KRIMINOGENOSTI OBOROŽENIH SIL

SILVO GRČAR, KATJA EMAN, ANDREJ SOTLAR

Z ekološkokriminološkim diskurzom o kriminogenosti oboroženih sil nadaljujemo študijo segmentov kriminološke analize mirnodobnih dejavnosti oboroženih sil kot vira ogrožanja okolja. Ugotavljamo, da so dela, ki ekološko kriminaliteto in okoljsko škodo povezujejo s specifičnimi povzročitelji, kot so oborožene sile, redka. Ni mogoče prezreti primerov okoljske škode, ki so jo oborožene sile povzročile v vojaških spopadih. Manj očitna, čeprav z nezanemarljivim vplivom, pa je okoljska škoda, ki jo oborožene sile povzročijo v mirnodobnem času. Uvodnemu razmišljanju o kriminogenem potencialu vojaške organizacije in določenih oblikah kriminalitete, ki se pogosto pojavljajo v vojaških organizacijah, sledi umestitev ekološke kriminalitete med kriminaliteto, značilno za vojaške organizacije. Izdelano tipologijo o mirnodobnih dejavnostih oboroženih sil, ki ogrožajo okolje, bomo predstavili na izbranih primerih, v katerih so oborožene sile označene kot povzročitelji ekološke kriminalitete ali okoljske škode. Odgovorili bomo na vprašanje, ali so oborožene sile kot državna institucija lahko povzročitelj ekološke kriminalitete. Pri vprašanju o vzrokih za ekološko kriminaliteto oziroma okoljsko škodo, ki jo povzročijo oborožene sile, bomo nakazali, da je le-to mogoče pripisati specifičnemu institucionalno kulturnemu kontekstu, v katerem deluje vojaška organizacija.

Ključne besede: ekološka kriminaliteta, okoljska škoda, oborožene sile, vojaška organizacija, vojaška kultura

O AVTORJIH

Silvo Grčar, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: silvo.grcar@gmail.com

Katja Eman, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: katja.eman@fvv.uni-mb.si

Andrej Sotlar, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: andrej.sotlar@fvv.uni-mb.si

POJAVNE OBLIKE KRIMINALITETE IN POLICIJSKO DELO V KAMNIKU IN ŠMARCI

ZALA GUJTMAN, KATJA EMAN

Vsako okolje pozna določeno stopnjo kriminalitete, ki ji morajo policisti prilagajati svoje delo. Nekaj preteklih raziskav je že primerjalo razlike v policijskem delu v ruralnem in urbanem okolju, vendar je to prvi prispevek, ki preučuje območje občine Kamnik. Cilj raziskave sta bila pregled kriminalitete in policijskega dela v vasi Šmarca in mestu Kamnik ter preučitev, kako uspešno je sodelovanje občine s policijo. V študiji smo poleg deskriptivne metode uporabili tudi metodo intervjuja. Ugotovitve so pokazale, da so v ruralnih predelih občine Kamnik pogostejše naslednje oblike kriminalitete: ekološka kriminaliteta (kriminaliteta zoper kmete in kmetije), nasilje v družini oziroma nasilje nad ženskami, kršitve javnega reda in miru ter gojenje in proizvodnja marihuane. Kar zadeva v skupnost usmerjeno policijsko delo so naše ugotovitve podobne preteklim študijam v slovenskem ruralnem okolju, ki kažejo, da majhnost, medsebojno poznavanje in povezanost zaradi življenja na podeželju zmanjšujejo strogost delovanja policije. Delo policistov je drugačno, saj mora vsak obvladati vsa področja policijskega dela, prav tako pa imajo policisti včasih težave z vzdrževanjem socialne distance.

Ključne besede: policija, ruralno okolje, urbano okolje, kriminaliteta, v skupnost usmerjeno policijsko delo, Kamnik, Šmarca

O AVTORICAH

Zala Gujtman, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: zala.gujtman@student.um.si

Katja Eman, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: katja.eman@fvv.uni-mb.si

CELOSTNA OBRAVNAVA ZAPRTIH OSEB V ZAVODU ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA DOB PRI MIRNI

NASTJA HOLC

Zavod Dob na tem mestu in s tem namenom obstaja že od leta 1957. Do danes je doživel mnogo sprememb, šel skozi različna obdobja, predvsem pa živel in se spreminjal z zgodovino. Namen prispevka je predstaviti celostno obravnavo zaprtih oseb, ki se izvaja med prestajanjem kazni zapora.

Skozi zgodovino se je občutno spremenilo tudi delo z zaprtimi osebami. Obravnavo obsojencev je od vojaškega in miličniškega pristopa, preko tretmanske, prešla na interdisciplinarno in celostno obravnavo z varstvom pravic obsojencev in njihovo obravnavanje v skladu z evropskimi standardi. Z vsako zaprto osebo kontinuirano dela strokovni tim zaposlenih, ki zajema pedagoga kot nosilca primera, psihologa, socialnega delavca, predstavnika pravosodnih policistov, delovnega inštruktorja in zdravstveno osebje. Poleg osnovnega spremljanja zavod izvaja tudi posebne obravnave (tako individualne kot skupinske). Obravnavo odvisnosti od psihoaktivnih snovi je namenjena posameznikom, ki imajo na tem področju očitne težave. Za storilce kaznivih dejanj zoper spolne nedotakljivosti se izvaja psihološka obravnavo v zvezi s storjenim kaznivim dejanjem. Izvaja se tudi obravnavo storilcev kaznivih dejanj z elementi nasilja. Prav tako se izvaja preventivni program obravnave samomorilno ogroženih obsojencev. Celostno delo z zaprtimi osebami vključuje varnostni vidik in varnostno oceno vsakega posameznika. Ključno je dobro sodelovanje vseh služb in nemoten pretok informacij. Pri delu se vsakodnevno soočamo z različnimi izzivi.

Žal je zavod širši javnosti predstavljen le ob izrednih dogodkih, ob nastopu kazni znanih osebnosti ali predstavitvi sočnih zgodb zloglasnih primerov. Zavod je mnogo več kot le rob družbe, za katerega so običajno namenjena minimalna sredstva. Institucija, ki obstaja, ker pač mora. Je ustanova, kjer se delajo dobre stvari, predvsem pa se opravlja odgovorno delo in nemalokrat je primerom dobre in zgledne prakse.

Ključne besede: ZPKZ Dob pri Mirni, obravnavo zaprtih oseb, strokovno delo, varnost, totalna institucija, interdisciplinarni pristop

O AVTORICI

Nastja Holc, Zavod za prestajanje kazni zapora Dob pri Mirni, Dob pri Mirni, Slovenija; e-pošta: nastja.holc@gov.si

CANVASS – ZBIRANJE OBVESTIL V PRIMERU PREISKAVE KAZNIVEGA DEJANJA UMORA

ANA IPAVEC, NEŽA MIKLIČ

Na kraju umora preiskovalce vodijo posredni dokazi, ki usmerjajo k osebnim in materialnim dokazom. Kdo je kaj videl, slišal, opazil in kako, na kakšen način so le posamezna izmed mnogih vprašanj, ki si jih preiskovalec zastavlja, ko sprva na kraju dejanja le opazuje in postavlja kriminalistične teorije o tem, kaj se je v resnici zgodilo in kdo bi lahko bil storilec. Del strategije preiskovalca je izvedba »canvassa«, oblike zbiranja obvestil, še vedno neupravičeno nepoznane in neuporabljene metode kriminalističnega preiskovanja. »Canvass« je sistematično in načrtno zbiranje prvih kratkih obvestil na območju, kjer se je zločin zgodil, kot na krajih, povezanih s storilcem dejanja. Temelji na zbiranju informacij od ljudi, v natančno opredeljenem časovnem intervalu, na točno določeni lokaciji, po sistemu »od vrat do vrat«, z namenom pridobitve prvih ključnih informacij na enotno zastavljena vprašanja. V nadaljevanju sledi podrobno poročanje vodji, ki podatke zbira ter informacije strokovno opredeljuje. Tako zbrani podatki razkrivajo zadnje minute življenja žrtve in so podlaga za nadaljnje temeljito zbiranje obvestil v obliki izvedenih poglobljenih informativnih (kognitivnih) razgovorih, ki lahko že usmerjajo na storilca dejanja. V predstavitvi bo opisan primer metode zbiranje prvih kratkih obvestil »canvass«, ki je bil uporabljen pri preiskavi kaznivega dejanja umora, izvedenega na območju Gorenjske.

Ključne besede: preiskava, zbiranje obvestil, canvass, osebni dokaz, kaznivo dejanje

O AVTORICAH

Ana Ipavec, Policija, Policijska postaja Škofja Loka, Škofja Loka, Slovenija; e-pošta: ana.ipavec@policija.si

Neža Miklič, Policija, Policijska akademija – Višja policijska šola, Tacen, Slovenija; e-pošta: neza.miklic@policija.si

ZUNANJE ALI NOTRANJE UPRAVLJANJE? ODLOČITVENI MODEL ZA IZBIRO NAČINA IZVAJANJA INFORMACIJSKE VARNOSTI V ORGANIZACIJAH

LUKA JELOVČAN, KAJA PRISLAN

Prenos aktivnosti, povezanih z zagotavljanjem informacijske varnosti, na zunanje izvajalce predstavlja učinkovito rešitev za podjetja, ki nimajo ustreznih sredstev, da bi področje upravljala sama. Ker pa prenos nadzorstvenih in varnostnih nalog na tretje subjekte s seboj prinaša določena tveganja, je za podjetja ključno, da je odločitev o načinu izvajanja preiščljena in utemeljena. Za lažje sprejemanje odločitev imajo podjetja na voljo vrsto odločitvenih modelov, vendar pregled literature kaže, da noben ni prilagojen za sprejemanje odločitev o načinu izvajanja (tj. zunanjem/ notranjem) informacijske varnosti.

V prispevku predstavljamo izzive in priložnosti zunanjega izvajanja informacijske varnosti, dejavnike, ki jih je treba upoštevati pri odločanju o pristopu ter odločitveni model, ki temelji na metodi analitično-hierarhičnega procesa (AHP). Pri razvoju modela smo uporabili kombinacijo raziskovalnih metod; za identifikacijo meril, po katerih poteka sprejemanje odločitve, smo opravili sistematičen pregled literature, medtem ko smo prioritizacijo in uteževanje meril izvedli s pomočjo ugotovljenih stališč strokovnjakov s področja informacijske varnosti. Model podjetjem omogoča, da odločitev sprejmejo na podlagi utemeljenih dejavnikov, ki so potrjeni s strani stroke in tako izberejo način zagotavljanja informacijske varnosti, ki je za njihovo podjetje najprimernejši. Gre za prvi tovrstni raziskovalno utemeljen in praktično uporaben model, ki se osredotoča specifično na prenos informacijske varnosti na zunanje izvajalce.

Ključne besede: informacijska varnost, organizacije, prenos aktivnosti, zunanje izvajanje, AHP, odločitveni model

O AVTORJIH

Luka Jelovčan, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: luka.jelovcan@student.um.si

Kaja Prislan, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: kaja.prislan@fvv.uni-mb.si

KRIMINALISTIČNI VIDIKI NASILJA ODRASLIH OTROK NAD STARŠI

MONIKA KLUN, ALEŠ BUČAR RUČMAN, DANIJELA FRANGEŽ

V prispevku so predstavljeni kriminalistični vidiki nasilja odraslih otrok nad starši, kar se lahko prepleta s tematiko nasilja nad starejšimi, če starši dosežejo starost 65 let ali več. Odkrivanje, preiskovanje in dokazovanje tovrstnih primerov je zahtevno. Preiskovalci morajo poznati značilnosti primerov nasilja odraslih otrok nad starši, se zavedati ranljive narave (starejših) žrtev in znati prepoznati stereotipe ter mite, s pomočjo katerih domnevni storilci opravičujejo svoja dejanja. Strokovnost, natančnost, potrpežljivost, sočutje in vztrajnost je le nekaj značilnosti, ki jih morajo imeti preiskovalci, ki preiskujejo tovrstna kazniva dejanja. Težave pri preiskovanju predstavljajo predvsem neprepoznavanje nasilja, pozna prijava kaznivih dejanj, pomanjkanje materialnih dokazov in nesodelovanje žrtve ali družinskih članov.

Ključne besede: nasilje, nasilje odraslih otrok nad starši, nasilje nad starši, nasilje nad starejšimi, kriminalistika, preiskovanje

O AVTORJIH

Monika Klun, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: monika.klun@student.um.si

Aleš Bučar Ručman, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: ales.bucar@fvv.uni-mb.si

Danijela Frangež, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: danijela.frangez@fvv.uni-mb.si

FINANČNI VIDIK NASILJA ODRASLIH OTROK NAD STARŠI IN POVEZAVA Z NASILJEM NAD STAREJŠIMI

MONIKA KLUN

Namen prispevka je narediti pregled literature o finančnih vidikih področij nasilja odraslih otrok nad starši in nasilja nad starejšimi. Finančni vidik omenjenih tematik obravnavamo tako, da izhajamo iz družinskih pogojev, v katerih odraščajo otroci (npr. revščina, brezposelnost staršev), vplivi, katerih, predvidevamo, so lahko vidni v odrasli dobi otroka. Stroški nasilja nad starejšimi oz. nasilja odraslih otrok nad starši so precejšnji. Točne stroške, ki nastanejo kot posledica nasilja odraslih otrok nad starši, je težko oceniti, ker povezava med nasiljem v družini in finančnimi stroški ni enostavna. Dinamika tovrstnih tematik je zapletena, saj so nizka stopnja pripravljenosti za prijavo, »skriti« stroški (npr. nižja kakovost življenja) in istočasen preplet več oblik nasilja (npr. finančno in duševno nasilje) samo nekateri indikatorji, ki nakazujejo, da gre za večplasten problem, ki zahteva sodelovanje med skupnostjo in državnimi organi. Zaradi nasilja odraslih otrok nad starši ne nastajajo zgolj kratkoročni, temveč tudi dolgoročni stroški, kar vpliva na gospodarsko stabilnost države. Medtem ko primeri zlorab nad starejšimi naraščajo in postajajo vse bolj zapleteni za preiskovanje, finančna sredstva, namenjena za raziskovanje tega področja, ostajajo enaka ali pa se celo zmanjšujejo.

Ključne besede: nasilje, nasilje odraslih otrok nad starši, nasilje nad starši, nasilje nad starejšimi, nasilje v družini, finance

O AVTORICI

Monika Klun, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: monika.klun@student.um.si

ANGLEŠKO-SLOVENSKI GLOSAR KRAJŠAV S PODROČJA VARSTVOSLOVJA

MOJCA KOMPARA LUKANČIČ

V okviru prispevka je predstavljen angleško-slovenski glosar krajšav s področja varstvoslovja, ki je del notranjega projekta, ki se izvaja na Fakulteti za varnostne vede UM. Angleško-slovenski glosar krajšav s področja varstvoslovja je rastoči slovar, ki bo, po zaključku projekta, na voljo na slovenskih platformah Termania in Slovarji.si. Glosar pokriva podpodročja varstvoslovja, ki se med seboj povezujejo v aplikativni rabi, in tako zapolnjuje vrzel terminološkega slovarstva, saj prav na omenjenem področju in podpodročjih primanjkuje dvojezičnih terminoloških slovarjev in glosarjev. Prispevek predstavlja proces zbiranja gradiva, in sicer ob pomoči algoritma za samodejno prepoznavanje krajšav in krajšavnih razvezav v elektronskih besedilih ter ob ročnem pregledu referenčnih priročnikov, slovarjev in enciklopedij, ki utegnejo vsebovati krajšave s področja varstvoslovja. Predstavljena je tudi sestava geselskega članka ter poudarjena problematika prevodnih ustreznic. Prispevek poudari potrebo po temeljitem pregledu geselskih člankov, in sicer na ravni preveritve pomena razvezave ter prevoda slednje oz. krajšave, ter potrebo po prenosu gesel v digitalno obliko.

Ključne besede: angleški jezik, slovenski jezik, terminologija, varstvoslovje, krajšave

O AVTORICI

Mojca Kompara Lukančič, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: mojca.kompara@gmail.com

RUDARSKÉ DEJAVNOSTI IN POSLEDICE V OKOLJU

MIJA KOS

Primarna dejavnost rudarstva je raziskovanje in izkopavanje surovin, ki se pretežno uporabljajo v gradbeništvu. Vsakršno odstranjevanje surovin iz zemljine pomeni destabiliziranje tal in začetek degradacije okolja. Posledice rudarskih dejavnosti se fizično izražajo kot premiki površin, slabša kakovost zraka, onesnažena podtalna in površinska voda, slaba kakovost zemljine, izumiranje ali preseljevanje rastlinskih in živalskih vrst, spremenjeno bivalno okolje ljudi, porast obolelosti z rakom in drugo. V smislu krožnega gospodarstva je vrnitev predelanih rudarskih odpadkov nazaj v okolje ena izmed boljših rešitev za saniranje degradiranih izkopnih površin. Dolgoročni cilj ravnanja z rudarskimi odpadki je torej predelava odpadkov v obliko, ki je fizikalno najbolj podobna naravnim materialom. Zatakne se pri tehnologiji, ki omogoča tako predelavo, zato večina odpadkov konča na odlagališčih. Z zasipavanjem izkopanih jam in kasnejšim ozelenjevanjem degradiranih površin lahko vzpostavimo ustrezno stabilnost tal. Zasipni materiali morajo biti okoljsko neoporečni, ravnanje z njimi pa skladno z zakonom. Razvejana in delno neusklajena okoljska zakonodaja, premalo preventivnih ukrepov na področju preprečevanja okoljske škode in finančni interes vplivnih predstavljajo okolju velik problem.

Ključne besede: rudarstvo, posledice, okoljska škoda, varovanje okolja, odpadki

O AVTORICI

Mija Kos, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: mijakos1@gmail.com

ZLORABA PRITOŽBENEGA POSTOPKA ZOPER POLICIJO V PREDKAZENSKEM POSTOPKU – DILEME IN IZZIVI

DARIJO LEVAČIČ

Avtor v prispevku predstavi dilemo, ki se nanaša na pritožbeni postopek zoper delo policistov v času, ko zoper pritožnika oziroma osumljenca poteka predkazenski postopek. V pritožbenem postopku se lahko uveljavlja nestrinjanje z dejanjem ali opustitvijo dejanja policista pri opravljanju policijskih nalog, ki lahko pomeni kršitev človekovih pravic ali temeljnih svoboščin. Posamezniki lahko pritožbo vložijo v 45 dneh, ko je policist kršil človekove pravice in temeljne svoboščine. V primeru, da še vedno poteka predkazenski postopek zoper osebo, je jasno, da je za razkritje podatkov potrebno predhodno dovoljenje pristojnega državnega tožilca. V tem delu lahko prihaja do zlorabe pritožbenega postopka s tem, ko posamezniki z vložitvijo pritožbe skušajo pridobiti čim več podatkov o predkazenskem postopku, ki zoper njih še poteka. Pri tem prihaja do dilem in izzivov, kako izpeljati pritožbeni postopek zoper delo policista, ko na eni strani poteka predkazenski postopek, bodisi s klasičnimi ali prikritimi metodami dela, zoper pritožnika, ki ima status osumljenca, in na drugi strani, ko so pritožniku v policijskem postopku kršene človekove pravice in temeljne svoboščine oziroma ko policisti s svojimi pooblastili posežejo v pritožnikove pravice, bodisi upravičeno ali neupravičeno. Pritožbeni postopek mora biti zato izpeljan na način, da bodo pritožniku v največji meri varovane njegove pravice in pravne koristi, na drugi strani pa, da s pritožbenim postopkom ne posegamo in vplivamo na predkazenski postopek.

Ključne besede: policija, pritožnik, pritožbeni postopek, človekove pravice, zloraba

O AVTORJU

Darijo Levačič, Ministrstvo za notranje zadeve, Direktorat za policijo in druge varnostne naloge, Sektor za pritožbe zoper policijo, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: darijo.levacic@gov.si

TRANSFORMACIJE IN RAZVOJNI TRENDI V ZASEBNOVARNOSTNI DEJAVNOSTI: NAPREDNE TEHNOLOGIJE IN KADRI

PATRICIJA LUNEŽNIK, MIHA DVOJMOČ, KAJA PRISLAN

Zasebnovarnostna industrija se sooča s številnimi razvojnimi trendi, med katerimi je najbolj opazen tehnološki napredek. Uporaba naprednih tehnoloških rešitev v zasebnem varovanju zahteva spremembe v organizaciji dela in kadrovskih kompetencah, prav tako pa predstavlja priložnost za zmanjševanje kadrovske problematike, ki sodi med temeljne izzive zasebnovarnostnih podjetij.

Namen prispevka je predstaviti sodobne rešitve na področju varovanja in njihove potenciale za reševanje kadrovske problematike, zato je bil izveden pregled literature o naprednih tehnologijah na področju tehničnega varovanja, ki lahko prispevajo k optimizaciji finančnih sredstev in višji kakovosti varnostnih storitev. S kvalitativno raziskavo, ki je vključevala intervjuje s predstavniki slovenske zasebnovarnostne stroke, smo analizirali razvojno usmerjenost podjetij na tem področju ter izvedljivost implementacije naprednih tehnoloških rešitev v prakso. Rezultati kažejo, da splošna problematika na trgu dela močno vpliva na zasebnovarnostno dejavnost v Sloveniji, pomanjkanje kompetentnega kadra pa vodi v neurejene delovne razmere in nezmožnost zagotavljanja kakovostnih varnostnih storitev. Podjetja tehnološki razvoj sicer umeščajo med strateške cilje, vendar je razvoj omejen zaradi nestabilnega trga. Ugotovitve raziskave omogočajo vpogled v razvoj zasebnovarnostne dejavnosti in prispevajo k prepoznavanju potreb po izboljšavah ter potencialnih priložnosti. Prispevek je primarno uporaben za deležnike na področju zasebnega varovanja, še posebej pri načrtovanju optimizacije in razvoju dejavnosti v prihodnje.

Ključne besede: zasebnovarnostna podjetja, razvojni trendi, napredne tehnološke rešitve, tehnično varovanje, kadrovska problematika

O AVTORJIH

Patricija Lunežnik, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: patricija.luneznik@student.um.si

Miha Dvojmoč, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: miha.dvojmoc@fvv.uni-mb.si

Kaja Prislan, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: kaja.prislan@fvv.uni-mb.si

POGLEDI VODIJ POLICIJSKIH OKOLIŠEV NA POLICIJSKO DELO V SKUPNOSTI

GORAZD MEŠKO, ROK HACIN, VANJA IDA ERČULJ, MAJA MODIC

Namen prispevka je prikazati poglede vodij policijskih okolišev na policijsko delo v skupnosti v Sloveniji. Zbiranje podatkov je potekalo v obliki spletne ankete, ki je bila aktivna od 18. 7. 2018 do 18. 10. 2018. Pred zbiranjem podatkov je Generalna policijska uprava obvestila vse vodje policijskih okolišev. Kljub podaljšanju dostopnosti ankete je bil odziv slab, na spletni vprašalnik je odgovorilo 24 vodij policijskih okolišev s 24 policijskih postaj. Več kot polovica vodij policijskih okolišev je menila, da je njihovo delo v očeh nadrejenih in sodelavcev manj pomembno v primerjavi z drugimi policijskimi nalogami. Tri četrtine anketirancev menijo, da nimajo dovolj usposabljanj s področja policijskega dela v skupnosti. Manj kot polovica vodij policijskih okolišev je menila, da dovolj pogosto delajo v svojem policijskem okolišu. Približno tretjina anketirancev je menila, da je sodelovanje z občino in občinskimi redarji zelo dobro. Ugotovitve študije so zaradi majhnosti vzorca zgolj eksploratornega značaja.

Ključne besede: policija, kriminaliteta, vodje policijskih okolišev, policijsko delo v skupnosti, Slovenija

O AVTORJIH

Gorazd Meško, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si

Rok Hacin, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: rok.hacin@fvv.uni-mb.si

Vanja Ida Erčulj, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: vanja.erculj@fvv.uni-mb.si

Maja Modic, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: maja.modic@fvv.uni-mb.si

BREZPILOTNI ZRAKOPLOVI SLOVENSKE POLICIJE PRI OGLEDIH KRAJEV PROMETNIH NESREČ

PIKA MIHELICH, ANTON DVORSEK, UROŠ MARJETIČ

Na cestah se vsakodnevno srečujemo s prometnimi nesrečami, ki pogosto ovirajo promet, v najslabšem primeru pa zaradi postopka ogleda in ugotavljanja dejstev povzročajo dolge zastoje. Namen prispevka je predstaviti način integracije brezpilotnih zrakoplovov v delo slovenske policije pri ogledih krajev prometnih nesreč. Prispevek temelji na pregledu strokovne literature, internega gradiva policije, opravljenih intervjujev ter praktičnih spoznanj pri izvedbi simulacije obravnave prometne nesreče. Brezpilotni zrakoplovi postajajo skupaj s pripadajočo programsko opremo običajna oprema policistov pri ogledih krajev prometnih nesreč. Njihova uporaba zagotavlja dokazno vrednost, zato predstavlja potencial za spremembe v dosedanjem načinu obravnave prometnih nesreč. S preučevanjem prednosti in slabosti laserskih skenerjev ter brezpilotnih zrakoplovov smo ugotovili, da se obe tehnologiji uporabljata poleg izvajanja klasičnih meritev na kraju in sta namenjeni predvsem prostorskemu umeščanju dogajanja in ne nadomeščanju zavarovanja in dokumentiranja posameznih sledi. Predstavljamo izsledke simulacije obravnave prometne nesreče z brezpilotnim zrakoplovom, ki smo jo izvedli v sodelovanju s slovensko policijo. Ugotovili smo, da kombiniran način preleta omogoča natančnejšo izdelavo tridimenzionalnega modela, policistom pa ta tehnika omogoča lažje in natančnejše ugotavljanje dejstev ter vzrokov nastanka nesreče. V prispevku smo razložili postopek izdelave tridimenzionalnega modela v programu 3Dsurvey ter predstavili vsestransko uporabo pridobljenih podatkov. Ugotovitve so uporabne predvsem za vodstvo prometne policije in vse policiste ter strokovnjake, ki se bodo v prihodnje ukvarjali s preiskovanjem krajev prometnih nesreč in izdelovanjem digitalnih modelov. Izvirnost prispevka se kaže v natančnosti opisa postopka, uporabe brezpilotnega zrakoplova ter komplementarne tehnologije, od samega vzleta, načina snemanja do končne uporabe pridobljenih podatkov.

Ključne besede: brezpilotni zrakoplov, prometna nesreča, 3D laserski skener, tridimenzionalni model kraja prometne nesreče, 3Dsurvey

O AVTORJIH

Pika Mihelič, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: pika.mihelic@student.um.si

Anton Dvoršek, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: anton.dvorsek@fvv.uni-mb.si

Uroš Marjetič, Ministrstvo za notranje zadeve, Generalna policijska uprava, Uprava za policijske specialnosti, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: uros.marjetic@policija.si

POMEMBNOST IN NUJNOST KAKOVOSTNEGA SPREJEMA PRIJAVE NASILJA V DRUŽINI

NEŽA MIKLIČ

Preteče lahko pet ali več let, preden družinski člani pokličejo policijo in prosijo za pomoč pri obravnavi storilca nasilja. Družinski člani so ujetniki vzorcev in nasilja dolgo ne prepoznajo. Verjamejo obljubam in upajo, da je bil udarec ali žalitev zgolj naključje in posledica vsakodnevnih pritiskov, zaradi česar je vsebina sprejema prijave na policiji izjemnega pomena. Zajemati mora zajeti opis dinamike odnosov vseh družinskih članov. Dober preiskovalec bo v zapisnik, dokument s procesno veljavo, zabeležil čim več dejanj in pri vsakem od njih poskušal pridobiti odgovore na »zlata kriminalistična vprašanja«. Posebno pozornost bo preiskovalec usmeril v pridobitev opisov zadnjega, prvega ter najhujšega dejanja, saj bo sistematično iskal elemente nasilja in podrejeni položaj družinskih članov. Zapisnik bo zajemal zapis, kaj vse je žrtev nasilja že storila, komu se je izpovedala in kje vse je pomoč morebiti že poiskala, saj bo preiskovalec v nadaljevanju zbiral informacije povsod in od vsakogar, ki bi lahko kaj vedel in povedal. Informacije, pridobljene zgolj od družinskih članov, nikakor niso dovolj za zaustavitev nasilja, pravica privilegiranosti družinskih članov kot prič v kasnejših postopkih jim namreč omogoča, da o nasilju zoper družinskega člana ne pričajo, kar je vedno v korist storilcu in njegovemu ponovnemu vstopu v družino.

Ključne besede: nasilje, nasilje v družini, žrtve, prijava, policija, zapisnik

O AVTORICI

Neža Miklič, Policijska akademija – Višja policijska šola, Tacen, Slovenija; e-pošta: neza.miklic@policijska.si

ŽEPARJENJE PO TURISTIČNIH MESTIH SLOVENIJE – PROAKTIVNI PRISTOP PREPREČEVANJA IN PREISKOVANJA TATVIN

NEŽA MIKLIČ

Slovenija velja za varno državo. Turisti, očarani nad lepoto Slovenije ter podobo mest, ob ogledu turističnih znamenitosti ne slutijo, da so pod drobnogledom. Storilci tatvin prihajajo v Slovenijo organizirano in se urejenega videza po dva ali tri skupaj, zgolj navidezno priključijo skupini turistov. Oprezajo za torbami, nahrbtniki in žepi turistov, iz katerih odtujujejo denarnice ali druge vrednejše predmete. Po dejanju se hitro premaknejo k drugi skupini turistov in nadalje v drug kraj, na drugo lokacijo, vse v istem dnevu.

Preiskovalci poznajo modus operandi teh storilcev. Poznavanje njihovega delovanja, pristopa in izvedbe dejanja jim omogoča, da kazniva dejanja preprečijo ali uspešno obravnavajo neposredno po njihovi izvršitvi. Da Slovenija še naprej ostane varna država, se je policija povezala s turističnimi vodiči. V sistemsko dovršenem sodelovanju, hitrem zaznavanju storilcev in poznavanju taktik njihovega delovanja se z uporabo sodobnih telekomunikacijskih naprav medsebojno obveščajo in tako preprečijo marsikatero kaznivo dejanje tatvine.

Predstavljen bo primer uspešne obravnave kaznivih dejanj tatvin na območju Ljubljane kot način uspešnega sodelovanja z lokalnimi turističnimi delavci, torej model, ki bi ga bilo smiselno prenesti na območje celotne Slovenije.

Ključne besede: tatvine, žeparjenje, modus operandi, organizirana kriminaliteta, proaktivni pristop

O AVTORICI

Neža Miklič, Policija, Policijska akademija – Višja policijska šola, Tacen, Slovenija; e-pošta: neza.miklic@policija.si

PRELIMINARNE UGOTOVITVE RAZISKOVANJA ZAZNAVE DRUŽBENIH PROCESOV, VARNOSTNIH PROBLEMŌV IN POLICIJE V RURALNIH IN URBANIH LOKALNIH SKUPNOSTIH

URŠKA PIRNAT, GORAZD MEŠKO

V prispevku smo želeli ugotoviti, če obstajajo razlike v družbenih procesih, zaznavi varnostnih težav, občutkih varnosti in zaznavi policije med ruralnimi in urbani okolji. Za namene raziskave je bil uporabljen dopolnjen vprašalnik (Meško in Pirnat, 2017), ki je vseboval različne vidike varnosti v lokalni skupnosti – zaznave družbenih procesov, zaznave varnostnih težav, občutke varnosti in zaznave policije. Anketiranje je potekalo med študenti Fakultete za varnostne vede konec leta 2019. Za družbene procese v ruralnih skupnostih je bila značilna nižja stopnja odklonskosti mladih, višja stopnja socialne kohezije in družbenih mrež ter višja stopnja skupnostnega odzivanja na varnostne probleme. Glede zaznave varnostnih težav anketiranci iz ruralnih okolij zaznavajo tako manj kriminalitete kot nereda. Anketiranci iz ruralnih okolij bolj pozitivno ocenjujejo postopkovno pravičnost policije ter njeno učinkovitost kot anketiranci iz urbanih okolij. Glavno omejitev raziskave predstavlja majhen vzorec študentov, saj je šlo za preliminarno študijo. Ugotovitev raziskave ne moremo posploševati na celotno populacijo ruralnih in urbanih okolij. Ker se družbeni procesi, zaznava varnostnih težav, občutki varnosti in zaznava policije razlikujejo med prebivalci ruralnih in urbanih okolij, to nakazuje, da bi bilo treba več pozornosti nameniti preučevanju dejavnikov, ki vplivajo na tovrstne razlike, in izvajanju policijskega dela v skupnostih ter preprečevanju kriminalitete.

Ključne besede: zaznave, varnost, lokalna skupnost, urbana okolja, ruralna okolja

O AVTORJIH

Urška Pirnat, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: urska.pirnat@fvv.uni-mb.si

Gorazd Meško, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: gorazd.mesko@fvv.uni-mb.si

MODEL DELOVNE USPEŠNOSTI PRAVOSODNIH POLICISTOV Z VIDIKA ORGANIZACIJSKIH DEJAVNIKOV

KATRIN PODGORSKI, KAJA PRISLAN

Ocenjevanje delovne uspešnosti zaposlenih predstavlja pomemben mehanizem zagotavljanja organizacijske uspešnosti. Za primeren pristop k upravljanju delovne uspešnosti pa je pomembno tudi ugotavljanje vplivnih dejavnikov, ki se na splošno delijo na organizacijske in individualne. V preteklih raziskavah so bili dejavniki, ki vplivajo na delovno uspešnost, sicer že raziskani, vendar tovrstne raziskave še niso bile izvedene v zaporskem okolju, v katerem obstajajo specifične organizacijske okoliščine. Pretekle študije, izvedene v zaporskem okolju, prav tako nakazujejo na potrebe po izboljšanju določenih organizacijskih vidikov. Namen prispevka je predstaviti organizacijske dejavnike, ki vplivajo na delovno uspešnost pravosodnih policistov, in na tej osnovi izdelan teoretičen raziskovalni model. Model izhaja iz sistematičnega pregleda literature s področij organizacijske klime v zaporih in delovne uspešnosti zaposlenih. Analiza dosedanjih raziskav kaže, da med ključne organizacijske dejavnike, ki vplivajo na delovno uspešnost, sodijo stres, zadovoljstvo z delom, organizacijska pravičnost in delovna zavzetost. Poleg teh pa je, zaradi specifičnosti zaporskega okolja, treba upoštevati še nevarnost dela, ki lahko vpliva na produktivnost zaposlenih. Model predstavlja nadgradnjo uveljavljenih pristopov, saj združuje dejavnike različnih modelov. S tem želimo spodbuditi nadaljnje raziskovanje tovrstnega področja, prispevati k razvoju merskih instrumentov in poudariti pomembnost proučevanja delovne uspešnosti pravosodnih policistov za kakovostno opravljanje delovnih nalog ter vzdrževanje varnih zaporov.

Ključne besede: zapori, delovna uspešnost, ocenjevanje, pravosodni policisti, organizacijski dejavniki

O AVTORICAH

Katrin Podgorski, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: katrin.podgorski@student.um.si

Kaja Prislan, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: kaja.prislan@fvv.uni-mb.si

PREGLED SLOVENSKE LITERATURE O MATERIALNIH DOKAZIH PRI PREISKOVANJU KAZNIVIH DEJANJ ZOPER SPOLNO NEDOTAKLJIVOST

ROBERT PRAČEK, TOMAŽ ZUPANC, DANIJELA FRANGEŽ

Pri preiskovanju kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost policija z namenom dokazovanja zbira osebne in materialne dokaze, pri čemer je pri slednjih treba stalno skrbeti, da ne pride do uničenja, degradacije ali kontaminacije, in ugotoviti njihov potencial pri dokazovanju elementov kaznivega dejanja. Materialni dokazi morajo biti primerno povezani z elementi kaznivega dejanja in transparentno predstavljeni v kazenskem postopku, zaradi česar se sodnik lažje odloča o krivdi obtoženca. Prispevek predstavlja pregled slovenske literature s področja obravnave materialnih dokazov pri preiskovanju kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost. Ugotovljeno je, da članki obravnavajo predvsem kriminološke vidike ter različna področja pridobivanja osebnih dokazov pri kriminalistični obravnavi kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost. Strokovno praznino pa je zaznati na področju pridobivanja materialnih dokazov in povezavi le-teh s kaznivimi dejanji zoper spolno nedotakljivost. Prav tako je praznina na področju medicinskega telesnega pregleda z namenom pridobivanja materialnih dokazov za kriminalistično preiskavo, kar se praviloma izvaja v kliničnih forenzičnih ambulantah. Da bi lahko ugotovili, kako ta strokovna praznina vpliva na obravnavo kaznivega dejanja v predkazenskem in kazenskem postopku, bi bilo treba opraviti obsežno študijo primerov, za potrebe teoretičnega okvirja pa narediti natančen pregled tuje strokovne literature.

Ključne besede: dokaz, spolno nasilje, forenzična medicina, kriminalistična preiskava, telesni pregled

O AVTORJIH

Robert Praček, Nacionalni forenzični laboratorij, Generalna policijska uprava, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: robert.pracek1@student.um.si

Tomaž Zupanc, Inštitut za sodno medicino, Medicinska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: tomaz.zupanc@fvv.uni-mb.si

Danijela Frangež, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: danijela.frangez@fvv.uni-mb.si

PRIVEDBA (IN ZASLIŠANJE) PRIDRŽANIH PRIČ V PRIMEŽU VLADAVINE PRAVA

SEBASTJAN PROSENC

Predstavljamo problem izvajanja privedbe pridržanih prič na zaslišanje k preiskovalnemu sodniku skozi prizmo pravne praznine obstoječe kazensko procesne zakonodaje. Policija se (lahko) znajde v precejšnji zagati pri sočasnem izvajanju dveh nalog policije, in sicer preiskovanja kaznivih dejanj ter nadzora državne meje. Gre za situacijo, ko nastopi zahteva po zaslišanju pridržanega ilegalnega migranta (žrtve kaznivega dejanja) kot obremenilne priče zoper subjekt kazenskega postopka, tj. osumljenca. Policija ob prijetju osumljenca in ilegalnih migrantov (kršiteljev) prvega pridrži na podlagi drugega odstavka 157. člena ZKP, drugega pa na podlagi 64. člena ZNPPol zaradi vračanja tujim varnostnim organom. Težava nastopi zaradi nujne po zaslišanju pridržanih ilegalnih migrantov kot obremenilnih prič zaradi učinkovite izvedbe (pred) kazenskega postopka zoper osumljenca. ZKP ne daje pravne podlage preiskovalnemu sodniku za (takojšnjo) izdajo pisne odredbe za privedbo pridržane priče, medtem ko 57. člen ZNPPol nalaga policistom, da smejo opraviti privedbo na podlagi (pisnega) naloga za privedbo, brez naloga pa, če tako določa drug zakon (npr. 157. člen ZKP ali 110. člen ZP-1) ali v primerih, ko policija privede osebo (sama sebi) v policijske prostore oz. za izvedbo drugega policijskega pooblastila. V prispevku analiziramo trenutno normativno ureditev zaslišanja prič v predkazenskem postopku ob izostanku pooblastila sodišču za privedbo pridržane priče na zaslišanje k preiskovalnemu sodniku.

Ključne besede: pridržanje, privedba, zaslišanje, predkazenski postopek, policija, policijska pooblastila

O AVTORJU

Sebastjan Prosenec, Ministrstvo za notranje zadeve, Direktorat za policijo in druge varnostne naloge, Sektor za pritožbe zoper policijo, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: sebastjan.prosenc@gov.si

ORGANIZIRANA KRIMINALITETA IN FORMALNO GOSPODARSTVO

BOŠTJAN SLAK

Prevladuje prepričanje, da je organizirana kriminaliteta pogosto in globoko vpeta v formalno gospodarstvo. Da gre za logičen razvoj, evolucijo organizirane kriminalitete, ko skupine organizirane kriminalitete s časom, svoje nelegalne dohodke iz poulične kriminalitete začno plasirati v formalno gospodarstvo. Raziskave v svetu omenjeno potrjujejo, toda v manjšem obsegu kot pogosto percipirano. Podobno velja tudi za Slovenijo, kjer je bilo možno le četrtno v raziskavo zajetih oseb, ki bi jih lahko označili kot člane organizirane kriminalitete ($n = 258$), povezati z zakonitimi poslovnimi subjekti. Analiza teh poslovnih subjektov pokaže, da gre največkrat za mikro poslovne subjekte, ki se ukvarjajo z raznolikimi dejavnostmi, med katerimi pa prevladuje strežba pijač. Rezultati tudi nakazujejo, da večina skupin klasične organizirane kriminalitete v Sloveniji ne uporablja kompleksnih shem pranja denarja. Ob tem je treba vseeno upoštevati, da to ne velja za močnejše (predvsem pa beloovratniške) skupine organizirane kriminalitete.

Ključne besede: organizirana kriminaliteta, formalno gospodarstvo, pranje denarja, zakonito poslovanje, člani organizirane kriminalitete

O AVTORJU

Boštjan Slak, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: bostjan.slak@fvv.uni-mb.si

NAPADI DDoS SKOZI PRIZMO PONUDNIKOV TELEKOMUNIKACIJSKIH STORITEV

KRISTINA STOJCHEVSKA, KAJA PRISLAN

Napadi za zavrnitev storitve (DDoS) sodijo med najbolj razširjene in nevarne oblike kibernetičnih groženj za neprekinjeno poslovanje organizacij, saj lahko posledice v primeru uresničenega napada privedejo do poškodb infrastrukture in večjih finančnih izgub. Ker tovrstni napadi kot osnovni medij izkoriščajo internetni promet, imajo pri njihovem obvladovanju pomembno vlogo ponudniki telekomunikacijskih storitev. V prispevku predstavljamo vlogo ponudnikov telekomunikacijskih storitev v Sloveniji v sistemu odzivanja na napade DDoS. V ta namen smo proučili značilnosti napadov DDoS iz prakse, potencialne in dejanske pristope odzivanja ter izzive in priložnosti, kot jih zaznavajo upravljavci internetne infrastrukture. Uporabili smo metodo kvalitativnega raziskovanja in pri tem izvedli analizo petih zaznanih napadov DDoS v Sloveniji ter opravili intervjuje s strokovnjaki, ki so v slovenskih telekomunikacijskih podjetjih odgovorni za odzivanje na kibernetične napade. Ugotovitve kažejo, da so napadi DDoS v Sloveniji relativno pogosti, večinoma usmerjeni v fizične uporabnike, medtem ko so posledice za zdaj manjšega obsega. Ponudniki telekomunikacijskih storitev za obvladovanje teh napadov uporabljajo 24-urni nadzor nad internetnim prometom in spodbujajo preventivno ukrepanje strank, kot glavno pomanjkljivost pa izpostavljajo nezaveščenost uporabnikov in pomanjkanje sredstev za nadgradnjo varnostnih ukrepov. Izvirnost prispevka je v prvi tovrstni poglobljeni analizi pojavnosti in značilnosti napadov DDoS v Sloveniji ter mehanizmov odzivanja na ravni najpomembnejših deležnikov.

Ključne besede: napad DDoS, ponudniki telekomunikacijskih storitev, Slovenija, preprečevanje, zaznavanje, odzivanje

O AVTORICAH

Kristina Stojchevska, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: kristina.stojchevska@student.um.si

Kaja Prislan, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: kaja.prislan@fvv.uni-mb.si

NASILJE V DRUŽINI: ZADOVOLJSTVO ŽRTEV Z DELOM PRVIH POSREDOVALCEV

ROK SVETIČ, BRANKO LOBNIKAR, KAJA PRISLAN

Čeprav nasilje v družini sodi med razširjeno družbeno problematiko, je pogosto prikrito ter javnosti nevidno, odkrivanje ter obravnavanje tovrstne kriminalitete pa omejeno s številnimi izzivi. Raziskave kažejo, da je stopnja prijav viktimizacije relativno nizka, med ključne dejavnike za pripravljenost o poročanju nasilja v družini pa sodi tudi ustrezna obravnava žrtev, ki jo opravijo prvi posredovalci. Pri tem je iz pregleda literature razvidno, da primanjkuje raziskav, ki bi med žrtvami ugotovljale zaznano kakovost obravnave ob prijavi viktimizacije. Namen prispevka je predstaviti ugotovitve raziskave o zadovoljstvu žrtev nasilja v družini z obravnavo in delom prvih posredovalcev ter drugih ključnih deležnikov v Sloveniji. Raziskavo smo izvedli med žrtvami nasilja v družini, nastanjenimi v varnih hišah v Sloveniji. Rezultati potrjujejo, da obravnava prvih posredovalcev pomembno vpliva na pripravljenost žrtev poročati o nasilju. Žrtve navadno težko sprejmejo odločitev za prijavo; pogosto se za to odločijo šele po daljšem obdobju viktimizacije. Ugotavljamo tudi, da so žrtve z delom prvih posredovalcev na splošno zadovoljne; najmanj so zadovoljne z delom sodišč, najboljše pa ocenjujejo delo varnih hiš. Izvirnost raziskave se kaže v ugotavljanju stališč žrtev o kakovosti dela ključnih deležnikov, rezultati pa so uporabni za načrtovanje izboljšav dela prvih posredovalcev v smeri spodbujanja pripravljenosti žrtev prijaviti viktimizacijo.

Ključne besede: nasilje v družini, žrtve, prvi posredovalci, kakovost dela, Slovenija

O AVTORJIH

Rok Svetič, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: rok.svetic@gmail.com

Kaja Prislan, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: kaja.prislan@fvv.uni-mb.si

Branko Lobnikar, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: branko.lobnikar@fvv.uni-mb.si

PREISKOVANJE SUMOV UMORA Z ZASTRUPITVIJO

ŠPELA ŠOBA, ANTON DVORŠEK, TOMAŽ ZUPANC

Umor z zastrupitvijo je kaznivo dejanje, ki ga povzroči posameznik ali skupina z namenom zastrupitve posameznika ali skupine. V primerjavi z drugimi vrstami umorov je, glede na število obsodb, umorov z zastrupitvami zelo malo, vendar obstaja verjetnost, da je zaradi njihove specifičnosti precejšen delež neodkritih in s tem tudi nepreiskanih. Storilci namesto po klasičnem orožju posežejo po različnih toksičnih snoveh, ki s svojim delovanjem v odvisnosti od njihovega odmerka povzročijo znake, ki sprva spominjajo na začetek neke bolezni, nato pa se simptomi stopnjujejo in sledi smrt. Vsaka snov, katere odmerek je dovolj velik, je potencialen strup, ki lahko povzroči znake in simptome bolezni ali smrt. Strokovno izobraženi storilec izbere takšen strup, ki ga je s klasičnimi toksikološkimi preiskavami težko zaznati in ki v odvisnosti od odmerka povzroči hitro ter zanesljivo smrt. Samo preiskovanje takšnih umorov zahteva od preiskovalcev drugačne pristope. V teh primerih je zastrupljena žrtev tista, ki sproži preiskavo in predstavlja glavni »kraj dejanja«. Preiskovalci se morajo zato obvezno povezati z zdravstveno stroko, ki poda odgovore o vzroku smrti. Tu mislimo na ugotovitve zdravnikov, ki so bili v stiku z žrtvijo, ugotovitve obdukcije in toksikoloških preiskav, ki preiskovalcem predstavljajo ključne informacije o morebitni zastrupitvi. Veliko pripravljanih dejanj in ustreznega znanja o strupenih snoveh in njihovem delovanju so za storilca ključni pri izpeljavi načrtovanega dejanja, za preiskovalce pa predstavljajo osnovne indice o možnih storilcih. Če se sumi o storjenem kaznivem dejanju pojavijo šele potem, ko je truplo že pokopano, se opravi ekshumacija. V primerih, ko gre za zastrupitev z redkim strupom, je potrebno sodelovanje preiskovalcev z različnimi institucijami in laboratoriji, ki razpolagajo s primerno opremo za odkrivanje in dokazovanje redkega strupa.

Ključne besede: umor, zastrupitev, kriminalistično preiskovanje, sodna medicina, redki strupi

O AVTORJIH

Špela Šoba, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: spela.soba@student.um.si

Anton Dvoršek, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: anton.dvorsek@fvv.uni-mb.si

Tomaž Zupanc, Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta, Inštitut za sodno medicino, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: tomaz.zupanc@mf.uni-lj.si

PREGLED UREDITVE IN REVIZIJSKE PRAKSE RAČUNSKEGA SODIŠČA REPUBLIKE SLOVENIJE PRI NADZORU POLICIJE

BOJAN TIČAR, JONA KOREN FRIC

V prispevku bomo prikazali pooblastila in procesna pravila ureditve Računskega sodišča Republike Slovenije pri izvajanju neodvisnih revizij nad policijo. V dosedanji praksi Računskega sodišča RS je le-to izvedlo osemnajst pregledov smotrnosti in pravilnosti poslovanja ministrstva in organov v okviru Ministrstva za notranje zadeve. Tri revizije se nanašajo na Policijo. V prvi reviziji je Računsko sodišče RS preverjalo pravilnost in smotrnost izvajanja gradbenih investicij na policijskih postajah Ptuj in Vrhnika. V obdobju od leta 1998 do 2002 sta bili obe investiciji na omenjenih policijskih postajah izvedeni brez posebnih pripomb nadzora Računskega sodišča RS. V drugem primeru, povezanem s Policijo, pa je Računsko sodišče RS preverjalo pravilnost poslovanja Policijske uprave Celje v letih 2003 in 2004. Računsko sodišče RS je v revizijskem poročilu zahtevalo predložitev odzivnega poročila v roku 90 dni in podalo priporočila za nadaljnje poslovanje. Čeprav revidiranec revizijskega poročila ni posredoval pravočasno, je Računsko sodišče RS ocenilo, da so popravljalni ukrepi, ki sta jih sprejela Ministrstvo za notranje zadeve in Policija, zadovoljivi. V tretjem primeru je Računsko sodišče RS izvedlo revizijo učinkovitosti pristojnih ministrstev in Policije pri izvajanju čezmejnega pošiljanja odpadkov. Cilj revizije je bil izrek mnenja o učinkovitosti poslovanja ministrstva, carinske uprave in Policije pri izvajanju postopkov za čezmejno pošiljanje odpadkov v obdobju od leta 2009 do leta 2011. Računsko sodišče RS je oblikovala priporočila za odpravo nedoslednosti.

Ključne besede: računsko sodišče, policija, revizija, odzivno poročilo, popravljalni ukrepi, zunanji nadzor policije

O AVTORJIH

Bojan Tičar, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: bojan.ticar@fvv.um-mb.si

Jona Koren Fric, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: jona.koren@student.um.si

ANALIZA NOTRANJEGA NADZORA NAD DELOM DRŽAVNE POLICIJE REPUBLIKE ITALIJE – KOMPARATIVNA ŠTUDIJA PRIMERA

BOJAN TIČAR, MARTIN MUŽENIČ

Prispevek je namenjen študiji primera ureditve sistema notranjega nadzora državne policije v Italiji. Javno varnost v Italiji ureja zakon št. 121/1981 (Nuovo ordinamento dell'Amministrazione della pubblica sicurezza – Nova ureditev Uprave javne varnosti). Leta 1981 je bila ustanovljena državna policija. To je enotni državni organ s posebno ureditvijo in enotnim vodstvom. Vrh strukture upravljanja policijske dejavnosti predstavlja oddelek javne varnosti (Dipartimento della Pubblica Sicurezza), ki je organizacijsko umeščen znotraj Ministrstva za notranje zadeve (Ministero dell'Interno). V okviru Oddelka javne varnosti je ustanovljen Centralni inšpekcijski urad (Ufficio Centrale Ispettivo – UCI), urad, ki ima inšpekcijsko pristojnost nadzora. Poglavitna funkcija UCI je na informativno-preiskovalni način pridobivati informacije o doslednem izvajanju ukazov in izvrševanju direktiv ministra za notranje zadeve oziroma direktorja policije. V okviru redne inšpekcijske dejavnosti ugotavlja, ali se institucionalne naloge policijskih organov izvajajo na predpisan in korekten način, v tem okviru preverja tudi, ali je delo opravljeno v skladu z navodili in direktivami ministra za notranje zadeve oziroma direktorja policije. Poleg tega je Vlada Republike Italije na podlagi delegirane obveznosti iz 70. člena Zakona št. 121/1981 sprejela odlok št. 737/1981 o disciplinskih sankcijah za osebje Uprave javne varnosti in postopek izrekanja predpisanih sankcij (Sanzioni disciplinari per il personale dell'Amministrazione di pubblica sicurezza e regolamentazione dei relativi procedimenti). V prispevku bomo prikazali tudi sankcije in prakso sankcioniranja policistov pri internem nadzoru v državni policiji v Italiji.

Ključne besede: komparativna javna uprava, državna policija, notranji nadzor nad policijo, notranja policijska inšpekcija, policijske sankcije zoper policiste, Italija

O AVTORJIH

Bojan Tičar, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: bojan.ticar@fvv.um-mb.si

Martin Muženič, Upravna enota Koper, Koper, Slovenija; e-pošta: martin.muzenic@gov.si

DOMAČI ALARMNI SISTEMI IN VARNOST TEHNOLOGIJE INTERNETA STVARI (IOT)

ČRT URŠIČ, IGOR BERNIK

Tehnologija interneta stvari (IoT) ljudem izboljšuje in olajšuje življenje. Ker se v ospredje postavlja funkcionalnost, pa varnost takih sistemov zaostaja za razvojem in dejanskimi potrebami. To postane pomembno predvsem, ko govorimo o kritičnih sistemih za posameznika. Eden boljših primerov tovrstnih kritičnih sistemov so preprosti, cenovno dostopni alarmni sistem IoT. Čeprav se oglašujejo kot sistemi IoT, kar bi moralo poenotiti standarde medsebojne komunikacije, večji del teh naprav deluje na različnih komunikacijskih tehnologijah. Med najpomembnejšimi je frekvenca 433 MHz, ki pa že vrsto let velja za nezaščiteno. Za kombinacijo alarmnih naprav IoT, ki delujejo na frekvenci 433 MHz, nas je zanimala dejanska varnost teh naprav, zato smo varnost preverili z izvedbo prikazanih eksperimentov. Izbrali smo 3 najpogostejše alarmne naprave IoT pri spletnem prodajalcu Aliexpress, ki skupaj pokrivajo okvirno 70 % vseh tovrstnih naprav. Z izvedbo varnostnih eksperimentov smo ugotovili, da večji del takih naprav na trenutnem trgu ni sposoben zaznati niti najpreprostejših napadov, še manj pa pred njimi obvarovati. Ugotovili smo, da bi napadalec lahko s trivialnimi orodji onеспobil sistem ali pa prevzel nadzor nad komunikacijskimi kanali ter pridobil (delni) nadzor nad delovanjem naprave.

Ključne besede: domači alarmni sistemi, IoT, varnost, 433 MHz, eksperiment

O AVTORJIH

Črt Uršič, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: crt.ursic@student.um.si

Igor Bernik, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija; e-pošta: igor.bernik@fvv.uni-mb.si

SPONZOR

Univerza v Mariboru
Fakulteta za varnostne vede
Kotnikova ulica 8
1000 Ljubljana